2025

SAMEN WERKEN AAN
EEN VEILIG TWENTE

REGIONAAL RISICOPROFIEL TWENTE

VEILIGHEIDSREGIO
Samen werken aan een veilige regio TWENTE

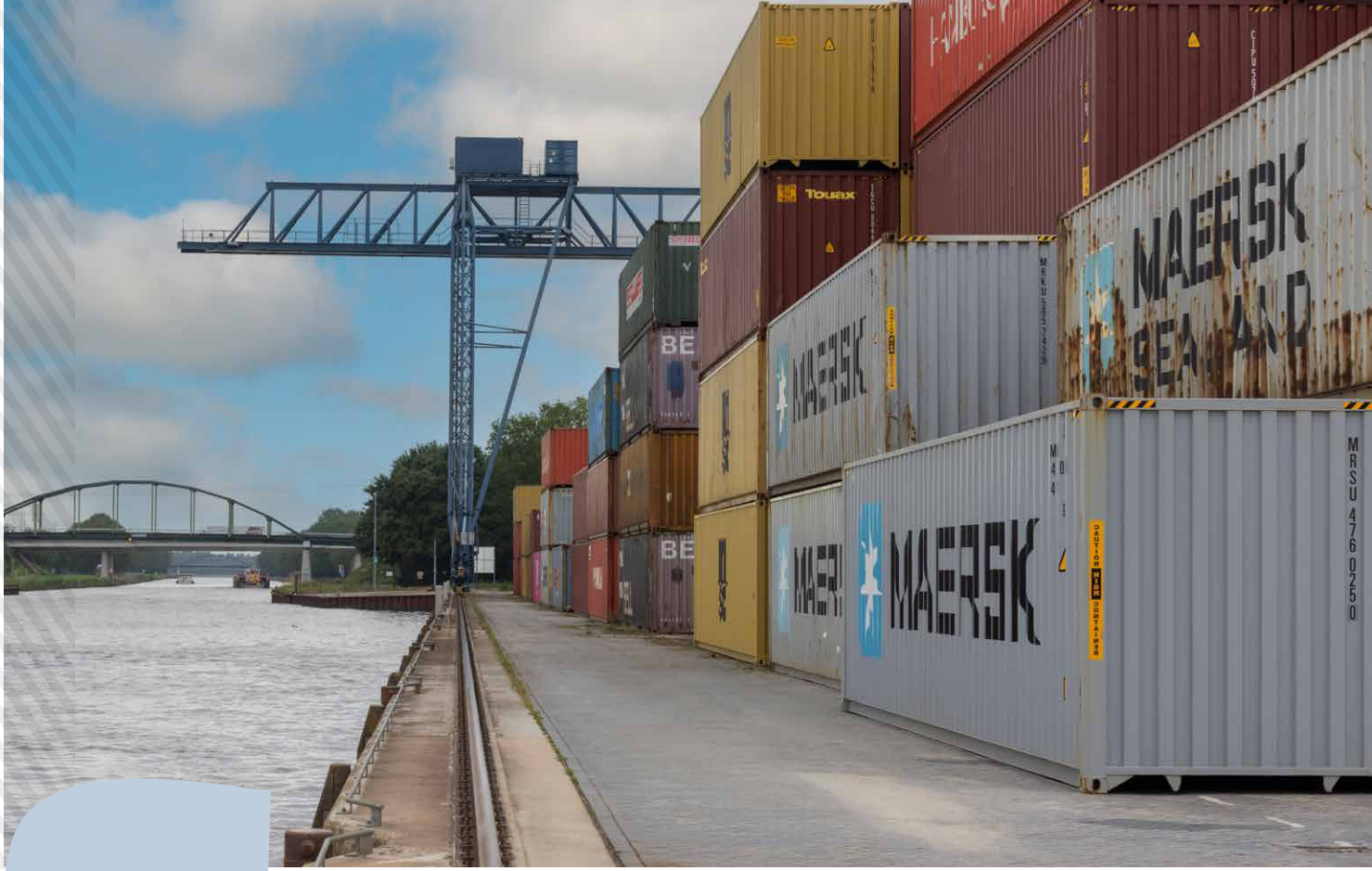

Samenvatting

Veiligheidsregio's krijgen inzicht in de aanwezige veiligheidsrisico's in, en in de nabijheid van een gebied, door middel van een regionaal risicoprofiel. Dit is een inventarisatie en analyse van de risico's van branden, rampen en crises. Hierop wordt het beleid van de veiligheidsregio mede gebaseerd. Het regionaal risicoprofiel werd met de inwerkingtreding van de Wet Veiligheidsregio (Wvr) in 2010 geïntroduceerd. Elke veiligheidsregio is op basis van artikel 15 Wvr verplicht over een regionaal risicoprofiel te beschikken, zo ook Veiligheidsregio Twente (VRT).

Twente is een compacte regio met veertien gemeenten en ruim 640.000 inwoners. De regio kent drie grotere stedelijke kernen (Enschede, Hengelo, Almelo) en veel dorpen, met een mix van historische binnensteden, bedrijventerreinen en uitgestrekte natuur- en agrarische gebieden. Natuurgebieden komen over de hele regio voor, waarbij het Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug het grootst is. Vanwege klimaatverandering neemt het risico op natuurbranden toe. De natuurlijke omgeving bestaat hoofdzakelijk uit hogere zandgronden met beken en kanalen. Het overstromingsrisico is beperkt, terwijl droogteproblematiek toeneemt. Zoutwinning en ondergrondse opslag brengen risico's met zich mee, zoals bodemdaling en (tijdelijke) verontreiniging door lekkages.

De technologische en logistieke omgeving kent transport van gevaarlijke stoffen via spoor, weg en buisleidingen; de A1/A35-corridor en het spoor met internationale verbindingen zijn daarbij bepalend. Nucleaire risico's zijn aanwezig door de nabijheid van Urenco (Almelo/Gronau) en de kerncentrale Emsland (Lingen) die ontmanteld wordt. De regio herbergt vitale voorzieningen (o.a. 380 kV-verbindingen, drinkwaterproductie, RWZI's) en zorg- en onderwijsinstellingen (MST/ZGT, UT, Saxion, ROC). Sociaal-maatschappelijk valt vergrijzing op, met een toename van verminderd zelfredzamen, ook zelfstandig wonend. Ook een rijk evenementenprofiel en betaald voetbal (FC Twente, Heracles) heeft invloed op de veiligheidsdynamiek. De grensligging met Duitsland vraagt om structurele grensoverschrijdende afstemming.

Geopolitiek is de veiligheidssituatie verslechterd, met hybride dreigingen zoals spionage, sabotage en cyberaanvallen tot gevolg. Dit kan langdurige ontwrichtende effecten tot gevolg hebben. Maatschappelijk nemen vergrijzing en het aantal eenpersoonshuishoudens toe, waardoor de kwetsbaarheid voor crises groter wordt. Het vertrouwen in de overheid staat onder druk, wat de communicatie bemoeilijkt en maatschappelijke onrust kan versterken. Klimaatverandering leidt tot warmere, drogere en nattere extremen. De impact op Twente is zichtbaar in langere natuurbrandseizoenen, wateroverlast door piekbuien, hittestress en risico's voor vitale infrastructuur en kwetsbare groepen. Technologische ontwikkelingen, zoals AI, drones en de energietransitie, bieden kansen voor innovaties, maar vergroten ook afhankelijkheden en introduceren nieuwe risico's zoals waterstofscenario's en cyberkwetsbaarheden. Door moedwillig handelen en door cyber-incidenten kan vrijwel ieder crisistype worden geïnitieerd.

Twente heeft een verscheidenheid aan risicobronnen, maar kent er weinig die bovenmatig veel aanwezig zijn in vergelijking met andere veiligheidsregio's. De complexiteit en verwevenheid van crises nemen wel toe. Ontwikkelingen op geopolitiek, klimaat, technologie en maatschappij versterken elkaar, met vaker sluimerende of langdurige situaties en meer gelijktijdigheid. Dit vraagt om een stabiele én flexibele (crisis)organisatie en dit vraagt om versterking van weerbaarheid en zelfredzaamheid van de samenleving. Voor de komende jaren is het van belang dat Veiligheidsregio Twente extra aandacht heeft voor de volgende thema's:

Anticiperen op de toekomst

Verandering leidt tot nieuwe vraagstukken en meer gelijktijdigheid van crises. Toekomstdenken en structurele monitoring van geopolitieke, maatschappelijke, klimatologische en technologische trends zorgen voor een doorlopend actueel risicobeeld. Dit sluit aan bij risicogericht werken, waarbij ontwikkelingen continu worden gevolgd in plaats van uitsluitend periodiek herijkt.

Zorgketen

De zorgketen staat onder andere door de vergrijzing en personeelstekort onder druk. Het is van belang dat we hierover in gesprek blijven met onze zorgpartners.

Weerbaarheid

Hybride dreiging en onderlinge systeemafhankelijkheden vergroten de behoefte aan zelfredzaamheid en veerkracht in de samenleving. Randvoorwaardelijk daarbij zijn een stabiele én flexibele crisisorganisatie en samenwerkingsverbanden met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en vitale partners. Ook de (on)mogelijkheden van zelfredzaamheid bij kwetsbare groepen vragen structurele aandacht.

Klimaatverandering

Vaker en heviger extreem weer (hitte, droogte, piekbuien) beïnvloedt natuurbrandrisico, bluswaterbeschikbaarheid, vitale functies en gezondheid. Een gebiedsgerichte benadering en het benutten van data en signalen (o.a. van KNMI en Waterschap Vechtstromen) ondersteunen het voorsorteren op korte- en langetermijneffecten. Operationele gevolgen, zoals gelijktijdige vraagpieken en bereikbaarheid, blijven nadrukkelijk in beeld.

Energietransitie en duurzaamheid

Nieuwe energiedragers en -toepassingen (waterstof, accu's, zonne- en windenergie) brengen andere brand- en incidentscenario's met zich mee. Tegelijkertijd nemen netcongestie en onderlinge afhankelijkheden toe, met mogelijke effecten op leveringszekerheid en continuïteit. Kennisontwikkeling en aansluiting op regionale energieprocessen (energievisies, RES) is van belang.

Maatschappelijke onrust

Polarisatie en risico's rond desinformatie nemen toe en kunnen uitmonden in maatschappelijke onrust. Duiding en communicatie, inclusief handelingsperspectieven voor betrokkenen, zijn hierbij sleutelbegrippen. Gemeenten hebben een centrale rol; afstemming met partners blijft voor VRT van belang.

Inleiding

Veiligheidsregio's krijgen inzicht in de aanwezige veiligheidsrisico's in, en in de nabijheid van een gebied, door middel van een regionaal risicoprofiel. Dit is een inventarisatie en analyse van de risico's van branden, rampen en crises. Hierop wordt het beleid mede gebaseerd. Het regionaal risicoprofiel werd met de inwerkingtreding van de Wet Veiligheidsregio (Wvr) in 2010 geïntroduceerd. Elke veiligheidsregio is op basis van artikel 15 Wvr verplicht over een regionaal risicoprofiel te beschikken.

Met het regionaal risicoprofiel wordt niet het risicoprofiel brandweerzorg bedoeld. Beide profielen kennen een verschillend abstractieniveau. Het regionaal risicoprofiel is een multidisciplinair document voor grootschalig optreden bij rampen en crises. Het risicoprofiel brandweerzorg is gericht op de basisbrandweerzorg en wordt daarom beheerd door Brandweer Twente. De Wvr geeft aan dat het beleidsplan mede gebaseerd is op een risicoprofiel dat bestaat uit een overzicht van de risicovolle situaties binnen de veiligheidsregio die tot een brand, ramp of crisis kunnen leiden. Alleen branden die een multidisciplinaire, gecoördineerde inzet vereisen zijn opgenomen in het regionaal risicoprofiel, zoals een brand in een binnenstad of in een zorginstelling met verminderd zelfredzame aanwezigen. Het risicoprofiel brandweerzorg is ook in 2025 geactualiseerd. Daarnaast kent VRT ook nog een zorgrisicoprofiel. Ook het zorgrisicoprofiel is in 2025 afgerond. Uiteraard zijn het risicoprofiel brandweerzorg, het zorgrisicoprofiel en het regionaal risicoprofiel nauw op elkaar afgestemd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de aanpak en methodiek toegelicht die is gebruikt om dit risicoprofiel op te stellen. Hoofdstuk 2 schetst vervolgens de Twentse situatie, waarbij eerst een algemeen beeld van de regio wordt gegeven en daarna regiospecifieke risico's worden benoemd. In hoofdstuk 3 komen de veertien Twentse gemeenten aan bod, met hun specifieke kenmerken en risico's. Hoofdstuk 4 beschrijft de incidenthistorie in de regio van de afgelopen jaren. In hoofdstuk 5 worden relevante ontwikkelingen besproken op geopolitiek, maatschappelijk, klimatologisch en technologisch gebied. Hoofdstuk 6 gaat in op bijzondere oorzaken, zoals moedwillig handelen en cyberincidenten, die verschillende typen crises kunnen beïnvloeden. In hoofdstuk 7 volgt een uitgebreide uitwerking van de 21 risicotypen, waarbij de bepalende factoren van de impact en waarschijnlijkheid en de beïnvloedbaarheid worden benoemd. Tot slot bevat hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen.

Inhoudsopgave

1 Aanpak 6

2 Dit is Twente 8
2.1 Algemeen beeld Twente 9
2.2 Regiospecifieke risico's 12

3 De Twentse gemeenten 14
3.1 Almelo 15
3.2 Borne 15
3.3 Dinkelland 15
3.4 Enschede 16
3.5 Haaksbergen 17
3.6 Hellendoorn 17
3.7 Hengelo 17
3.8 Hof van Twente 18
3.9 Losser 18
3.10 Oldenzaal 18
3.11 Rijssen-Holten 18
3.12 Tubbergen 19
3.13 Twenterand 19
3.14 Wierden 19

4 Incidenthistorie 20

5 Ontwikkelingen 22
5.1 Geopolitiek 23
5.2 Maatschappij 23
5.3 Klimaat 24
5.4 Techniek 24

6 Bijzondere oorzaken 26
6.1 Moedwillig handelen 27
6.2 Cyberincidenten 27

7 Risicotypen 30
7.1 Mate van beïnvloeding 31
7.2 Natuurbrand 32
7.3 Extreem weer 33
7.4 Brand in instelling met verminderd zelfredzame aanwezigen 35
7.5 Brand in wooncomplex met verminderd zelfredzame aanwezigen 36
7.6 Brand in dichte binnenstad 37
7.7 Dierziekte overdraagbaar op mens 38
7.8 Dierziekte niet overdraagbaar op mens 39
7.9 Ziektegolf 40
7.10 Paniek in menigte 41
7.11 Gewelddadigheden rondom voetbal 42
7.12 Maatschappelijke onrust 43
7.13 Brandbare, explosieve of giftige stof bij spoorvervoer 44
7.14 Brandbare, explosieve of giftige stof bij inrichting 45
7.15 Incident nabij kerncentrale 46
7.16 Incident in de ondergrond 47
7.17 Luchtvaartongeval tijdens start of landing 48
7.18 Verkeersongeval snelweg 49
7.19 Incident in wegtunnel 50
7.20 Uitval elektriciteitsvoorziening 51
7.21 Verstoring drinkwatervoorziening 52
7.22 Verstoring Telecommunicatie en ICT 53

8 Conclusies en aanbevelingen 54
8.1 Conclusies 55
8.2 Aanbevelingen 56

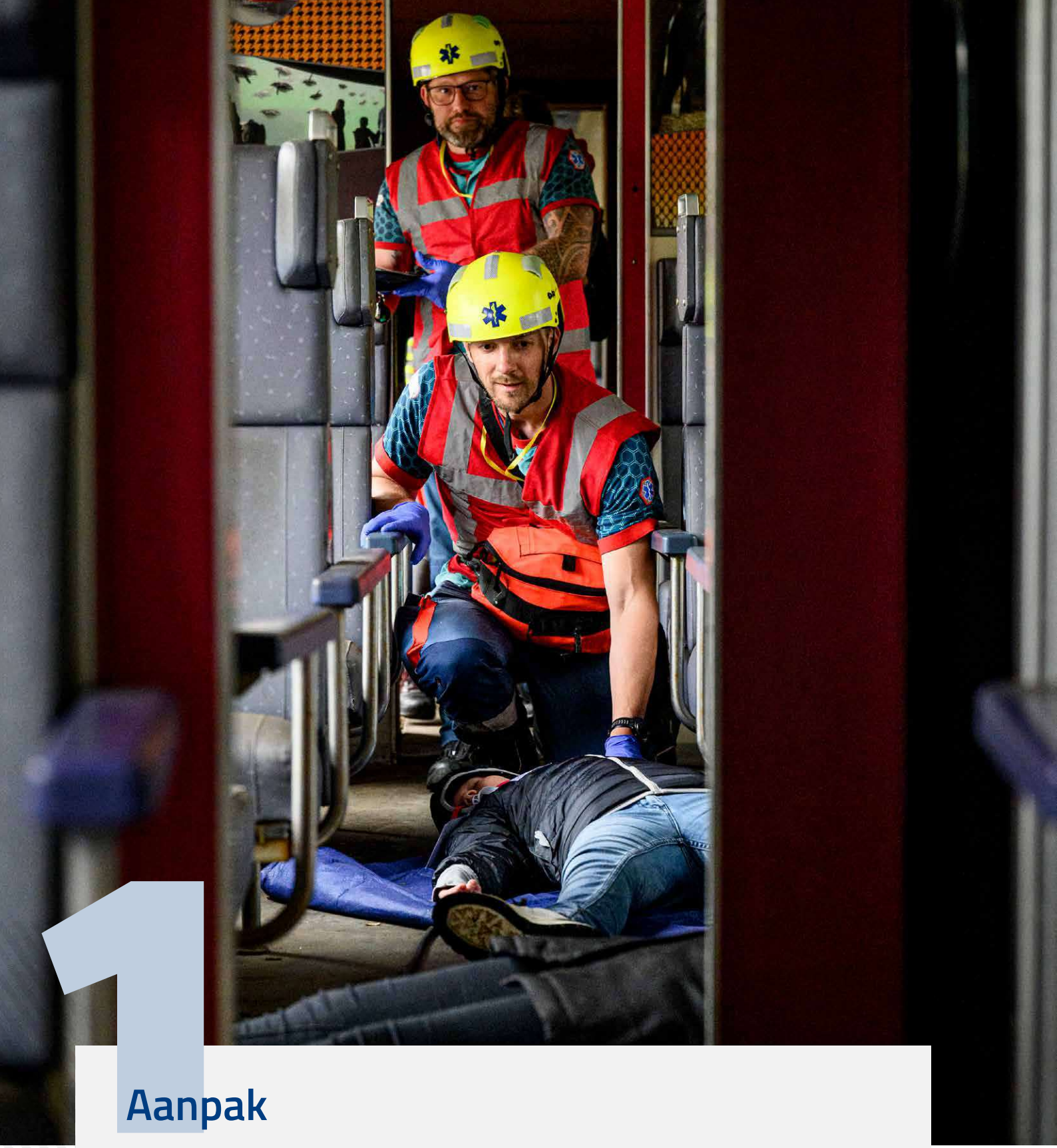

1 Aanpak

HET REGIONAAL RISICOPROFIEL TOONT DE RISICO'S OP RAMPEN EN CRISES IN DE VEERTIEN TWENTSE GEMEENTEN. TWENTE HEEFT EEN VERSCHEIDENHEID AAN RISICOBRONNEN, MAAR KENT ER IN VERGELIJKING MET ANDERE VEILIGHEIDSREGIO'S WEINIG DIE BOVENMATIG VEEL AANWEZIG ZIJN. DE VORIGE ACTUALISERING VAN HET REGIONAAL RISICOPROFIEL VOND PLAATS IN 2022, OP BASIS VAN DE DESTIJDS BESCHIKBARE LANDELIJKE METHODIEK. IN TWENTE, EN OOK IN ANDERE REGIO'S, IS ER BEHOEFTE AAN EEN ANDERE WERKWIJZE OM TE KOMEN TOT EEN REGIONAAL RISICOPROFIEL.

Er is een trend te zien waarbij crisistypen van karakter wijzigen. Ook ervaren we dat veel typen crisis invloed hebben op elkaar, omdat veel (digitaal) met elkaar is verbonden. Tevens zien we meer sluimerende en langdurige situaties waarbij de veiligheidsregio een rol speelt. Tenslotte doet het risicodiagram in de voormalige methodiek, waarbij kans tegen impact wordt afgezet, lijken alsof het om objectieve waarheid gaat.

Bij het inschatten van impact en waarschijnlijkheid speelt interpretatie en duiding echter een grote rol. Het risicodiagram maakt geen onderdeel meer uit van de nieuwe methodiek en is ook niet meegenomen in dit risicoprofiel. Daarentegen willen we wel iets kunnen zeggen over impact en waarschijnlijkheid van het risico, dus wordt dit wel meegenomen in de beschrijving van het risico. Ook voegen we in dit regionaal risicoprofiel de mate van invloed op het risico toe, aangezien dit bepalend is voor de potentiële inzet van de veiligheids-regio. Dit wordt in hoofdstuk 7 nader uitgelegd.

In elke regio zijn veel soorten incidenten mogelijk, zo ook in Twente. Een landelijke groslijst toont verschillende incidenttypen die relevant kunnen zijn voor de regio. Aan de hand van de volgende zaken is een aantal incidenttypen nader uitgewerkt:

- Het regionaal risicoprofiel van 2022
- Twents risicoprofiel brandweerzorg
- Profielbeschrijving van Twente
- Ontwikkelingen op het gebied van geopolitiek, klimaat, maatschappij en techniek
- Incidenthistorie
- Kennis van experts
- Rijksbrede risicoanalyse

Voor dit regionaal risicoprofiel is gebruik gemaakt van zowel de voormalige handreiking regionaal risicoprofiel, als ook de nieuwe methodiek, die op moment van schrijven in een landelijke testfase zit. De onderwerpen en risicotypen zijn met betrokken personen of partners besproken. Denk hierbij aan collega's van de brandweer, politie en de GHOR, maar ook aan partners zoals het Waterschap en Vitens.

In Twente zetten we stappen om structureler ontwikkelingen en trends op het gebied van veiligheid in kaart te brengen en te signaleren. Met ons veiligheidsbeeld, waarbij we een week vooruitkijken, bouwen we veel ervaring, data en kennis op waarmee we ons actueel regionaal risicoprofiel kunnen voeden. Andersom helpt het regionaal risicoprofiel bij het bepalen van (nieuwe) thema's voor het veiligheidsbeeld. De nieuwe landelijke methodiek is er ook op gericht om niet meer eens per vier jaar alle risicotypen te herzien, maar structureel bezig te zijn met ontwikkelingen rondom de verschillende risicotypen. Dit sluit aan bij de Twentse ambitie om altijd te beschikken over een actueel regionaal risicoprofiel. Het actueel regionaal risicoprofiel van VRT is vanaf eind 2025 te raadplegen via een intern platform, bedoeld voor onze eigen organisatie en een extern platform, voor gemeenten, partners en iedere andere geïnteresseerden.

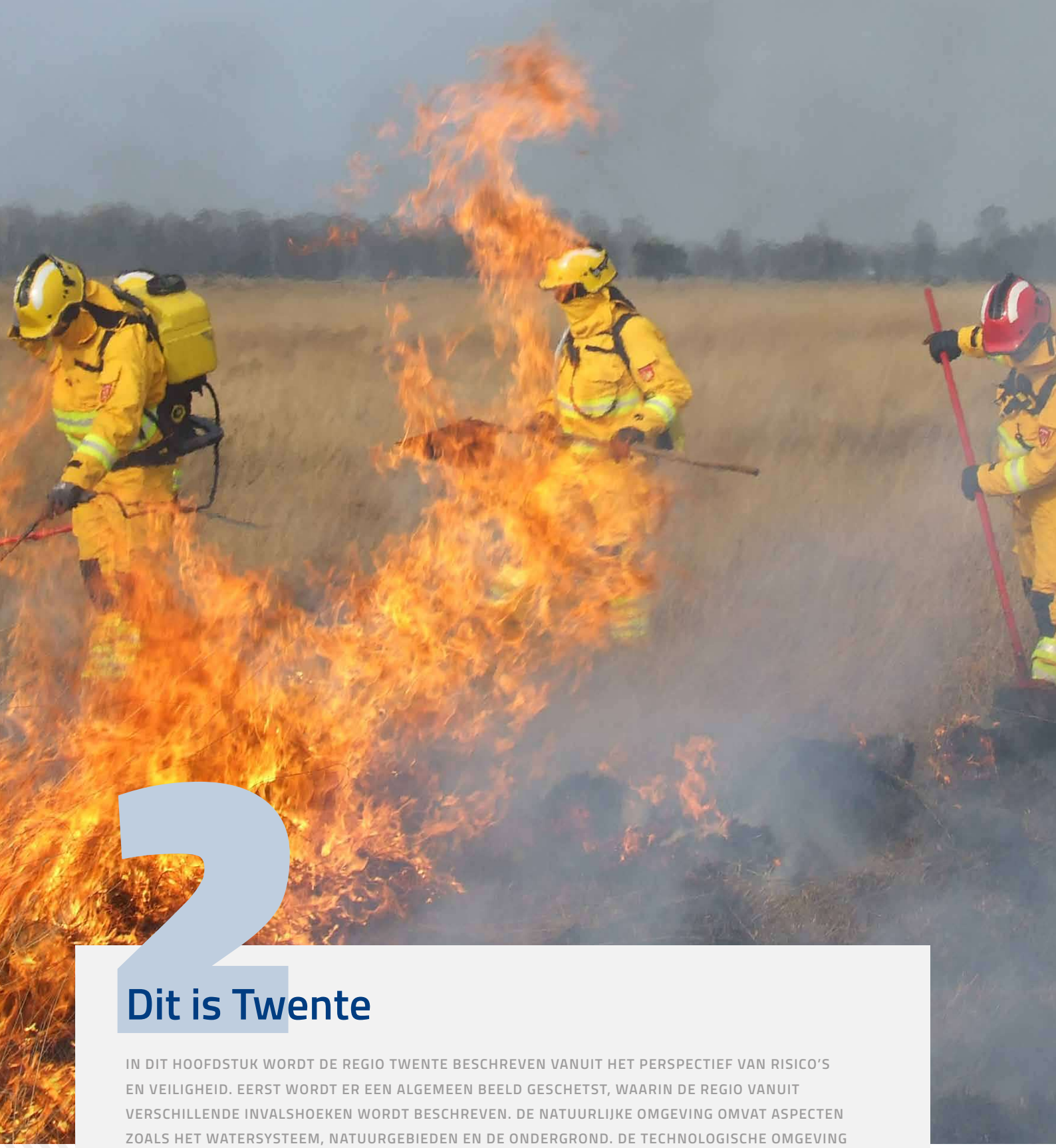

2 Dit is Twente

IN DIT HOOFDSTUK WORDT DE REGIO TWENTE BESCHREVEN VANUIT HET PERSPECTIEF VAN RISICO'S EN VEILIGHEID. EERST WORDT ER EEN ALGEMEEN BEELD GESCHETST, WAARIN DE REGIO VANUIT VERSCHILLENDE INVALSHOEKEN WORDT BESCHREVEN. DE NATUURLIJKE OMGEVING OMVAT ASPECTEN ZOALS HET WATERSYSTEEM, NATUURGEBIEDEN EN DE ONDERGROND. DE TECHNOLOGISCHE OMGEVING HEEFT BETREKKING OP MENSELIJKE ACTIVITEITEN WAARIN TECHNIEK EN INDUSTRIE CENTRAAL STAAN, ZOALS CHEMISCHE INDUSTRIE EN TRANSPORT VAN GEVAARLIJKE STOFFEN. DE BEBOUWDE OMGEVING BESTAAT UIT DORPEN, STEDEN EN VOORZIENINGEN ZOALS ZORG EN ONDERWIJS, MAAR OOK UIT LANDBOUWGEBIEDEN EN INFRASTRUCTUUR. NAAST DE OMGEVINGEN IS GEKEKEN NAAR INVALSHOEKEN ZOALS VERKEER EN VERVOER, GEZONDHEID EN DE DIRECTE OMGEVING VAN TWENTE. NAAST DIT ALGEMENE BEELD IS OOK GEKEKEN NAAR EEN AANTAL REGIO SPECIFIEKE RISICO'S.

2.1 Algemeen beeld Twente

Twente is een veelzijdige en compacte regio, bestaande uit veertien gemeenten in de provincie Overijssel: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Met een bevolking van ruim 640.000 inwoners op 1.504 vierkante kilometer (CBS, 2024) kent Twente drie grote steden, 11 kleinere steden en veel dorpen.

De regio grenst aan Veiligheidsregio IJsselland en Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland. Een groot deel van de grens wordt bovendien gedeeld met Duitsland (Kreis Borken en Grafschaft Bentheim). Er zijn risico's met een effect tot over de grens. Voor de inzet in de rampenbestrijding en crisisbeheersing betekent dit onder meer een andere taal, cultuur en wetgeving. Deze verschillen maken de samenwerking speciaal.

Natuurlijke omgeving

Hoewel Twente veel beken en kanalen kent, is het geen waterrijke omgeving. Het gebied ligt relatief hoog en heeft daardoor geen dijkringen of primaire keringen. Met de Regge en de (grensoverschrijdende) Dinkel kent Twente wel rivieren, maar deze lopen met name door landelijk gebied. Het overstromingsrisico is daardoor beperkt, hoewel de Regge en de Dinkel lokaal voor overlast kunnen zorgen. In perioden van langdurige of hevige regenval zijn er (lokaal beperkte, kortstondige) overstromingsrisico's. Door de hoge zandgronden is Twente voor de watervoorziening grotendeels afhankelijk van regenwater. Dit kan bij langdurige droogte zorgen voor grote problemen. Om te voorkomen dat rivieren in lagergelegen gebieden te veel water moeten afvoeren, wordt in voorkomende gevallen in Twente water (tijdelijk) vastgehouden. In 2008 concludeerde de landelijke Taskforce Management Overstromingen (TMO) dat bij een (dreigende) overstroming van de Randstad, Twente opvangregio is voor evacuees. Deze taskforce is onlangs herzien. Momenteel is het uitgangspunt dat bij een overstroming ergens in Nederland, de zelfredzaamheid van onze inwoners wordt aangesproken en de meeste mensen bij familie of vrienden onderdak gaan zoeken, in gebieden waar het droog is. De mensen die wel hulp nodig hebben, worden opgevangen daar waar het veilig is, op zo kort mogelijke afstand van het overstromingsgebied. Regio IJsselland brengt in 2025/2026 in kaart welke regio-overstijgende effecten bij een overstroming van de IJssel zouden kunnen plaatsvinden. Mogelijk dat er effecten zijn voor Twente.

Natuurgebieden komen over de hele regio voor, waarbij het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug het grootst is. Qua hoeveelheid bos is Twente een gemiddelde regio, maar heide en veen komen bovengemiddeld veel voor. Volgens Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) is de kans op aardbevingen zeer klein. Wel zitten er zoutlagen in de grond. Rond Hengelo en Enschede werd en wordt zout gewonnen. Door de vroeger toegepaste oplosmijnbouw ontstonden lege holtes in de (diepe) ondergrond. Mogelijke risico's hiervan zijn instabiliteit of instorting van één of meerdere holtes. Lokale grondverzakkingen bij verouderde boorputten zijn daardoor mogelijk, hoewel de kans op bodemverzakking gering wordt geacht. Zoutwinning is onlosmakelijk verbonden met bodemdaling. Bodemdaling is een gelijkmatig proces over een relatief groot gebied. De maximale bodemdaling voor zoutwinning in Twente is in 2021 berekend op 25 cm tot 34 cm over 50 jaar. Om tekenen van instabiliteit in een vroeg stadium te meten, is een micro seismisch meetnetwerk aangelegd. Daarnaast maken periodieke sonarmetingen vormveranderingen (eventuele instortingen) in de cavernes zichtbaar.

De ervaring in Twente leert dat als een caverne in dit gebied instabiel wordt, er voldoende tijd is (jaren) om maatregelen te nemen. Zo blijven effecten aan de oppervlakte uit ofwel de schadelijke gevolgen ervan beperkt. Bijvoorbeeld door de cavernes op te vullen. Ook zoutwinning in Duitsland leidt op dit moment tot bodemdaling in Nederland. Dit betreft zeer kleine dalingen (enkele mm per jaar).
In enkele van de holtes worden diverse stoffen ondergronds opgeslagen. Een voorbeeld hiervan zijn drie cavernes nabij Enschede, waarin gasolie wordt opgeslagen op 90 tot 400 meter diepte. Tot 2022 werd afvalwater in de ondergrond geïnjecteerd. Dit is gestopt, omdat de hoeveelheid tolueen in het water de maximale norm overschreed. Het toezicht van Staatstoezicht op de mijnen gaat nog wel door. Ook wordt

in Twente onderzocht of het mogelijk is warmte uit de diepe ondergrond te halen (aardwarmte). Er wordt zo'n 3.000 meter geboord om te kijken of de ondergrond werkelijk geschikt is om daar warmte uit te halen. Bodemdaling is hierbij niet meetbaar (nihil).

Technologische omgeving

In Twente is relatief veel industrie. Vooral op het gebied van bouwnijverheid en transport. Bedrijven met gevaarlijke stoffen zijn aanwezig, maar niet bovengemiddeld. Vanwege de grensoverschrijdende verbindingen is er transport van gevaarlijke stoffen door de regio. Met name over het spoor en over de weg. De vaarwegen worden in beperkte mate ingezet voor vervoer van gevaarlijke stoffen, vooral voor brandbare vloeistoffen. De realisatie van de kade aan de zijtak Almelo van het Twentekanaal biedt mogelijkheden om meer over het water te transporteren.

Ook is er sprake van aardgastransport via buisleidingen. De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) heeft, voornamelijk in Noordoost-Twente een aantal aardgaswinning en transportfaciliteiten met behandelingslocaties. De productie en behandeling van zogenaamd zuur gas (aardgas met waterstofsulfide) is kenmerkend voor Twente ten opzichte van de reguliere aardgasproductie en -behandeling. In de regio is er geen locatie met substantiële bebouwing binnen een afstand van 250 meter van een NAM-locatie. Overigens worden de aardgasactiviteiten in Twente afgebouwd. Door de regio liggen verschillende belangrijke buisleidingen die deel uitmaken van de landelijke Structuurvisie Buisleidingen 2012-2035. Deze hebben een grote diameter, onder meer voor transport tussen Ommen-Angerlo en Bornerbroek-Epe (Duitsland) langs de A35.

Op het terrein van de Universiteit Twente is het MESA+ instituut gevestigd, waar hoogwaardig onderzoek wordt verricht naar de mogelijkheden en effecten van nanotechnologie. Het is één van 's werelds grootste onderzoeksinstituten op dit gebied. Met nanotechnologie maken onderzoekers structuren en deeltjes, waarvan minstens één afmeting hooguit zo'n honderd nanometer is. Op nanoschaal krijgen materialen unieke eigenschappen. Deze toepassingen leiden tot innovaties in bestaande industrieën. Op langere termijn kan het leiden tot spin-offs en daarmee tot een nieuwe industrie. Over de risico's van nanotechnologie is nog weinig bekend. Ze zijn zo klein dat ze via longen, huid of voedsel in het lichaam kunnen komen. Het RIVM doet onderzoek naar de mogelijke risico's van deze technologie op het gebied van gezondheid en milieu.

Bebouwde omgeving

De Twentse kernen variëren in bevolkingsaantal van enkele honderden inwoners tot ruim 161.000 in Enschede. Alle type bebouwingen komen in de regio voor. Er zijn twee ziekenhuisorganisaties. Het MST in Enschede met daarnaast poliklinieken in Haaksbergen en Oldenzaal. En het ZGT met locaties in Almelo en Hengelo. Ook zijn er onderwijsinstellingen voor elk opleidingsniveau: Universiteit Twente, Hogeschool Saxion en ROC van Twente.

Binnensteden, met een historisch karakter en typerende kenmerken als een smal stratenpatroon, dichte bebouwing en functiemenging (wonen boven winkels), zijn van enige omvang aanwezig in Almelo, Hengelo, Enschede, Oldenzaal en Ootmarsum. Behalve de kernen beschikt de regio over een groot aantal hectare natuurgebied en landelijk gebied dat gebruikt wordt voor de landbouw. Het accent in de landbouw in Twente ligt op de veeteelt en grasland, met name koeien en varkens. Akkerbouw en tuinbouw komen minder tot nauwelijks voor. In het buitengebied zijn veel zorginstellingen actief.

Verkeer en vervoer

Door de Duitse grens zijn er verschillende grensoverschrijdende verbindingen, voor zowel spoor als wegen. Twente kent daardoor veel kilometers snelweg en spoorweg. Het spoornetwerk wordt zowel voor personen- als goederenvervoer gebruikt. De rijkswegen A1 en A35 vormen de belangrijkste vervoersverbindingen via de weg. Bovendien is de A1 verbreed vanaf Deventer tot aan knooppunt Azelo. Er zijn plannen de N35 tussen Wierden en Nijverdal te verdubbelen. Dit project is gepauzeerd vanwege de stikstofproblematiek. Tussen knooppunt Buren en knooppunt Azelo komen de snelwegen A1 en A35 samen. De strookwisselingen zorgen voor een onrustig verkeersbeeld en relatief veel ongevallen.

De N35 in Nijverdal beschikt over de enige Twentse tunnel. Een bijzonder object voor het optreden van de hulpdiensten. De Nijverdalse tunnel is uniek vanwege de gecombineerde spoor- en wegtunnel, waarbij een inzet in de spoortunnel via de wegtunnel gaat.

Het vaarwegennetwerk is beperkt tot het Twentekanaal, inclusief de zijtak Almelo en het kanaal Almelo-de Haandrik. Twente kent een aantal binnenhavens, waarbij met name de haven van Hengelo veel gebruikt wordt. Door de realisatie van de kade bij het XL-businesspark zien we een toename van gebruik van de mogelijkheden van het vervoer over water. Buisleidingen voor het transport van aardgas en brandbare vloeistoffen zijn aanwezig en lopen voornamelijk aan de westelijke rand van Hellendoorn en Rijssen-Holten en parallel aan de A35 vanaf Wierden tot in Duitsland.

De voormalige vliegbasis Twenthe is sinds 2015 weer in gebruik als civiele luchthaven onder de naam Twente Airport. Met name door kleine vliegtuigen, vallende onder de categorie general aviation of zakenvliegtuigen. De luchthaven wordt daarnaast gebruikt voor duurzame ontmanteling van commerciële vliegtuigen aan het eind van hun economische levensduur. Deze komen zonder passagiers of vracht, maar met cockpitbemanning. Tevens wordt de luchthaven gebruikt voor oefeningen van defensie.

Vitale infrastructuur en voorzieningen

Door Twente lopen 380 kV-hoogspanningslijnen voor het Nederlands transportnet. Ook kennen we hoogspanning tracés die onder de grond worden aangelegd. Er staan geen energiecentrales, wel is er een 380 kV-verdeelstation aanwezig. Het gebied heeft verder meerdere rioolwaterzuiveringsinstallaties. Twence heeft in de regio een vestiging voor de verwerking van afval.

Gezondheid

Uit cijfers van het CBS blijkt dat er sprake is van vergrijzing, met name in het buitengebied. De regio kent daardoor ook veel gebouwen met verminderd zelfredzamen (eventueel met zorg op afroep). Dit zijn vaak instellingen, maar ook gebouwen waarin mensen zelfstandig wonen. Door de aanwezigheid van een grote agrarische sector, met name veeteelt, is het risico op uitbreken van dierziekten aanwezig. Al dan niet overdraagbaar op de mens. Ook neemt door de klimaatverandering het risico op water gerelateerde problemen zoals botulisme, blauwalg en de Ziekte van Weil toe en zijn kwetsbare mensen nog kwetsbaarder bij extreme hitte of droogte.

Sociaal-Maatschappelijk

Twente kent van oudsher een diverse bevolkingssamenstelling. Hierdoor en door de toenemende rol van internet en de globalisering, kunnen gebeurtenissen leiden tot tegenstellingen onder bevolkingsgroepen en maatschappelijke onrust. Voorbeelden zijn de terugkeer van ex-gedetineerden in de gemeenschap of bijvoorbeeld plannen voor de komst van windmolens. Door de COVID-19 pandemie is nog meer zichtbaar geworden dat verschillende opvattingen tussen groepen en de mogelijkheden die internet en media bieden om deze opvattingen te delen, polarisatie in de hand kan werken. Ook de vluchtelingenproblematiek zorgt voor brede maatschappelijke discussie. Het vertrouwen in de overheid heeft door allerlei gebeurtenissen en ontwikkelingen een flinke deuk opgelopen. Maatschappelijk en bestuurlijk leeft het onderwerp 'maatschappelijke onrust' steeds meer. De regio kent twee verenigingen voor betaald voetbal; FC Twente en Heracles Almelo. Bovendien worden jaarlijks tientallen grote evenementen georganiseerd. Dit zijn er steeds meer en de evenementen zijn ook steeds groter, met meer bezoekers en met meer spektakel.

Duitsland

Aan de oostzijde grenst de regio aan Duitsland. Direct over de grens ligt een dunbevolkt gebied met enkele grotere kernen (Nordhorn, Gronau en Epe). Door de nabijheid van de grens en het ontbreken van grote steden komen veel bezoekers vanuit Duitsland naar, met name, Enschede en Hengelo. In 2019 is geïnventariseerd welke risico's in Duitsland een effect kunnen hebben op Twente. Door het landelijk karakter direct over de grens zijn er weinig risicobronnen in Duitsland met een effectgebied tot in Twente. Voornaamste risico is de kerncentrale Emsland in Lingen.

Aangrenzende veiligheidsregio's

Twente grenst aan de noord- en westzijde aan Veiligheidsregio IJsselland en aan de zuidwestzijde aan Noord- en Oost-Gelderland. De direct aangrenzende gebieden zijn dunbevolkt. Hierdoor zijn er geen grote risicobronnen met een mogelijk effect tot in Twente. Wel delen de regio's verschillende doorgaande infrastructuur, zoals de spoorlijnen Deventer – Almelo en Zutphen – Hengelo of wegen zoals A1, N18, N35 en N36. Ook het Twentekanaal en de hogedruk aardgastransportleidingen lopen door vanuit deze regio's. Ook de Sallandse Heuvelrug wordt gedeeld met IJsselland.

2.2 Regiospecifieke risico's

Activiteiten met radioactieve stoffen

Twente heeft te maken met de nabije kerncentrale Emsland in Lingen (Duitsland) en twee nucleaireinstallaties, te weten de vestigingen van Urenco Nederland B.V. in Almelo en Urenco Deutschland GmbH in Gronau (Duitsland). De kerncentrale in Lingen is in 2023 uit bedrijf genomen. Door het aanwezige nucleaire materiaal zijn de risico's de komende jaren echter nog niet verdwenen. Deze worden wel langzaam minder. Vanwege de Urenco vestigingen is er transport van radioactieve stoffen over de weg en over het spoor. Dit gaat via de spoorlijn Deventer - Almelo - Duitsland en over de snelweg A1. De wet- en regelgeving schrijft maatregelen voor om de werkzaamheden en transporten zo veilig mogelijk uit te voeren. Doorgaans is de wet- en regelgeving voor radioactieve stoffen strenger dan voor andere gevaarlijke stoffen. Ook het toezicht vanuit de overheid is strikter. Bovendien is het operationeel optreden van de hulpdiensten voorbereid in (onder andere) rampbestrijdingsplannen.

In Ahaus (Duitsland) wordt kernafval opgeslagen. In aanvulling op de 339 speciale Castorcontainers met hoogradioactief afval wordt ook middel en zwak radioactief afval opgeslagen. De straling van middel en zwak radioactief afval, die bij een mogelijk incident vrijkomt, is veel kleiner dan bij hoogradioactief afval. Voor de opslag geldt wet- en regelgeving. De vergunning voor de opslag in Ahaus loopt tot 2036. De opslag van radioactief afval is zo uitgevoerd dat het vrijkomen van radioactieve straling nagenoeg niet mogelijk is. Het is niet aannemelijk dat het effect van een mogelijk incident reikt tot aan de Nederlandse grens.

De impact van een incident met radioactief materiaal is afhankelijk van de aard van de stof. Bij een kerncentrale is dit (grootschalige) besmetting met radioactief materiaal. Bij de nucleaire installaties van het type B en gerelateerde transporten zijn dit voornamelijk lokale giftige effecten.

Spoorvervoer van goederen en gevaarlijke stoffen

Het Twentse spoor is belangrijk voor onder andere het goederenvervoer, vanwege de internationale verbinding met Duitsland. Bij deze vervoersstroom zit ook een aandeel gevaarlijke stoffen. Door de toename van het vervoer en door werkzaamheden aan het spoor wordt het steeds drukker op het spoor. Daarnaast zien we vanwege de woningopgave meer bebouwing rondom het spoor.

De Rijksoverheid, ProRail, vervoerders en verladers zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van infrastructuur en materieel. Decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor de veiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen en worden daarbij geadviseerd door de veiligheidsregio. Het instrument aandachtsgebieden is een nieuw instrument onder de Omgevingswet. Het instrument aandachtsgebieden vervangt bij het Basisnet de verplichte groepsrisicoberekening. Een aandachtsgebied is een gebied waar mensen in een gebouw onvoldoende beschermd kunnen zijn tegen de gevolgen van een brand, explosie of gifwolk die van buitenaf komt. De brand, explosie of gifwolk is hierbij veroorzaakt door een ongewone gebeurtenis met vervoer van gevaarlijke stoffen. Er is een brandaandachtsgebied, een explosieaandachtsgebied en een gifwolkaandachtsgebied. Gemeenten moeten hier rekening mee houden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en bepalen of en zo ja welke beschermende maatregelen nodig zijn.

De afgelopen jaren staat de Noordtak ter discussie. De Noordtak is een aftakking van de Betuweroute en zou goederentreinen en treinen met gevaarlijke stoffen via Twente en de Achterhoek naar Duitsland leiden. Dit betekent een nieuwe spoorlijn dwars door Twente. Of deze Noordtak er gaat komen is nog niet besloten.

De laatste jaren is er geen structureel transport van chloor meer. Op basis van het convenant van het Rijk met AkzoNobel, waren er incidenteel nog transporten. De afgelopen jaren gebeurde dit ook via andere routes. Het risico is bovendien nihil, omdat voor dit transport strengere regels gelden dan voor regulier transport van gevaarlijke stoffen.

Explosieven afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog

In Twente bevinden zich op diverse plekken explosieven uit de Tweede Wereldoorlog in de bodem. Deze kunnen afkomstig zijn van gevechtshandelingen, zoals bombardementen of beschietingen. Tevens kunnen ze in of bij (vliegtuig)wrakken worden aangetroffen. Mogelijke locaties in Twente zijn voornamelijk voormalige industriecomplexen en knooppunten van infrastructuur (emplacementen en vliegveld). Explosieven worden vaak aangetroffen bij (grond)werkzaamheden. Mogelijke locaties zijn aangegeven op een explosieven risicokaart. De overheid houdt deze kaart bij en de kaart moet geraadpleegd worden bij graafwerkzaamheden.

3 De Twentse gemeenten

TWENTE IS EEN REGIO MET EEN GROTE DIVERSITEIT AAN LANDSCHAPPEN, BEVOLKINGSOPBOUW EN ECONOMISCHE ACTIVITEITEN. ELKE GEMEENTE KENT DAARBIJ HAAR EIGEN KENMERKEN EN SPECIFIEKE RISICO'S. DICHTBEBOUWDE BINNENSTEDEN, SPOORLIJNEN MET VERVOER VAN GEVAARLIJKE STOFFEN, EN BIJVOORBEELD NATUURBRANDGEVOELIGE GEBIEDEN ZORGEN VOOR EEN UITEENLOPEND RISICOBEELD. IN DIT HOOFDSTUK WORDEN DE VEERTIEN TWENTSE GEMEENTEN BESCHREVEN OP BASIS VAN RECENTE CIJFERS. PER GEMEENTE WORDT KORT INGEGAAN OP DEMOGRAFIE, RUIMTELIJKE STRUCTUUR, ECONOMISCHE FUNCTIES EN RELEVANTE RISICO'S.

3.1 Almelo

Almelo ligt in het westen van Twente en telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 ruim 74.000 inwoners verspreid over 6.944 ha. De gemeente bestaat uit de stad Almelo en de dorpen Aadorp, Bornerbroek en een deel van Mariaparochie. Almelo kent een diverse bevolkingssamenstelling en in enkele wijken woont een relatief groot aandeel ouderen. De stad vervult een centrumfunctie in de regio, met voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, cultuur en bedrijvigheid. Almelo is daarnaast goed bereikbaar via weg en spoor en heeft een belangrijke economische positie binnen Twente, mede dankzij de aanwezigheid van industrie, logistiek en dienstverlenende sectoren.

Door het stedelijk gebied van Almelo loopt een spoorlijn waarover onder andere gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Deze spoorlijn doorkruist dichtbebouwde gebieden, wat bij incidenten een verhoogd risico vormt voor de omgeving. Ook loopt de N36 langs de gemeente, een rijksweg waar regelmatig ernstige verkeers-ongevallen plaatsvinden.

De compacte binnenstad van Almelo, met haar historische bebouwing en smalle straatjes, kent een verhoogd risico op branduitbreiding. De bereikbaarheid voor hulpdiensten kan in deze gebieden beperkt zijn.

Binnen de gemeente bevinden zich twee Seveso-inrichtingen, te weten: Vivochem en SARPI. Ook bevindt zich de nucleaire inrichting van Urenco in Almelo, waar uranium wordt verrijkt voor toepassingen in de energie- en medische sector.

Voetbalclub Heracles Almelo trekt regelmatig grote aantallen supporters. Wedstrijden, met name die met verhoogde rivaliteit, kunnen leiden tot openbare ordeverstoringen en vereisen daarom extra aandacht van de hulpdiensten.

3.2 Borne

Borne ligt centraal in Twente en telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 ruim 24.000 inwoners verspreid over 2.625 ha. De gemeente bestaat uit Borne, Hertme en Zenderen. De bevolkingssamenstelling laat een relatief groot aandeel oudere inwoners zien. De gemeente kent een mix van stedelijke voorzieningen en een dorpse schaal. Borne ligt in de nabijheid van grotere steden als Hengelo en Almelo, wat zorgt voor goede verbin-dingen en uitwisseling op het gebied van werk, onderwijs en zorg.

Door de gemeente loopt een spoorlijn waarover onder andere gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Deze spoorlijn doorkruist delen van de bebouwde omgeving, wat bij een incident extra risico's met zich meebrengt voor omwonenden. Ook de rijkswegen A1 en A35 lopen langs Borne. Het traject tussen de knooppunten Buren en Azelo staat bekend als een locatie met een relatief hoog aantal verkeersongevallen.

3.3 Dinkelland

Dinkelland ligt in het noordoosten van Twente en telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 bijna 28.000 inwoners verspreid over 17.663 ha. De gemeente bestaat uit de kernen Agelo, Denekamp, Deurningen, Tilligte, Rossum, Nutter, Ootmarsum, Oud Ootmarsum, Weerselo, Lattrop-Breklenkamp en Saasveld. De stedelijke structuur is kleinschalig, met een overwegend landelijk karakter. Het buitengebied van Dinkelland wordt gekenmerkt door een afwisselend coulisselandschap met houtwallen, beekdalen en agrarische gronden. De landelijke omgeving speelt een belangrijke rol in de identiteit van de gemeente en is van waarde voor zowel natuur, landbouw als recreatie.

De historische kern van Ootmarsum is compact en smal van opzet, wat bij brand de bereikbaarheid voor hulpdiensten kan beperken.

In de gemeente ligt een kort traject spoorlijn waar onder andere gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Dit deel van het spoor loopt buiten de bebouwde kom.

Dinkelland ligt binnen het effectgebied van de Duitse kerncentrale Emsland nabij Lingen. De kerncentrale is in 2023 buiten bedrijf gesteld, maar de risico's zijn nog niet volledig verdwenen. Bij een grootschalig incident met radioactieve stoffen is daardoor coördinatie en waakzaamheid aan de Nederlandse zijde van de grens nog steeds van belang.

3.4 Enschede

Volgens cijfers van het CBS uit 2024 telt Enschede bijna 162.000 inwoners verspreid over 14.270 ha. Het is de grootste gemeente van Twente qua inwoneraantal. Naast de stad Enschede bestaat de gemeente uit de kernen Lonneker, Glanerbrug, Boekelo en Usselo. De stad kent een diverse bevolkingssamenstelling, met in sommige wijken een relatief hoog aandeel ouderen. Het buitengebied van Enschede bestaat uit een afwisseling van landbouwgronden, bossen en natuurgebieden zoals het Aamsveen en het Lonnekermeer. Dit landelijke gebied vervult een belangrijke functie op het gebied van recreatie, natuurbehoud en landbouw.

De binnenstad van Enschede is dichtbebouwd en relatief groot, wat bij brand de bereikbaarheid voor hulpdiensten kan beperken. In het centrum wonen veel jonge gezinnen en studenten.

Het MST in Enschede is het traumacentrum van de regio, wat betekent dat het ziekenhuis gespecialiseerd is in het behandelen van ernstig gewonde patiënten.

Op het bedrijventerrein De Marssteden bevindt zich een ondergrondse opslag van gasolie, bedoeld als strategische noodvoorraad. Hoewel deze opslag ondergronds is, blijft het een aandachtspunt binnen het risicoprofiel. De gasolieopslag is één van de vier Seveso-inrichtingen die binnen de gemeente liggen. De andere Seveso-inrichtingen zijn: Avia Weghorst, Diversey en Nippon Gases.

In Twente wordt al vele jaren zout gewonnen, onder andere in Enschede. Hierdoor is er risico op bodemdaling aanwezig. Twente Airport, gelegen ten noorden van Enschede, wordt niet meer gebruikt voor commerciële passagiersvluchten. De luchthaven faciliteert momenteel zakelijk en recreatief vliegverkeer, evenals de ontmanteling van vliegtuigen. Daarnaast wordt het terrein gebruikt voor test- en experimenteeractiviteiten in de luchtvaartsector. Hoewel het vliegverkeer beperkt is, blijft het risico op luchtvaartincidenten aanwezig.

Voetbalclub FC Twente trekt regelmatig grote aantallen supporters. Wedstrijden, met name die met verhoogde rivaliteit, kunnen leiden tot openbare ordeverstoringen en vereisen daarom extra aandacht van de hulpdiensten.

3.5 Haaksbergen

Haaksbergen telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 ruim 24.000 inwoners verspreid over 10.559 ha. De gemeente ligt in het zuidwesten van Twente en bestaat uit de kernen Haaksbergen, Sint Isidorushoeve en Buurse. Het gebied wordt gekenmerkt door een kleinschalig en afwisselend landschap met veel groen, bossen, weilanden en natuurgebieden zoals het Haaksbergerveen en het Buurserzand. Het buitengebied speelt een belangrijke rol in het agrarische karakter van de gemeente en draagt bij aan de landschappelijke en ecologische waarde van de regio.

In Twente wordt al vele jaren zout gewonnen. In Haaksbergen wordt momenteel een nieuw zoutwingebied aangelegd.

3.6 Hellendoorn

De gemeente Hellendoorn telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 ruim 36.000 inwoners verspreid over 13.907 ha. De gemeente omvat onder meer de kernen Nijverdal, Hellendoorn, Haarle, Daarle en Daarlerveen. En heeft daarmee een gevarieerde opbouw met zowel stedelijke als dorpse kenmerken. Nijverdal fungeert als centrumplaats met een breed aanbod aan voorzieningen, waaronder winkels, scholen en zorginstellingen. Hellendoorn kent daarnaast een actief verenigingsleven en een sterke lokale betrokkenheid. De aanwezigheid van industrie, recreatie en toerisme draagt bij aan een diverse lokale economie.

In het centrum van Nijverdal bevindt zich de Salland-Twentetunnel, een gecombineerde spoor- en autotunnel die deel uitmaakt van de N35. Deze tunnel, de eerste combitunnel van Nederland, is 493 meter lang en wordt 24/7 bewaakt vanuit de Verkeerscentrale Noord- en Oost-Nederland in Wolfheze. Dit is tevens de enige lange tunnel die we in Twente kennen.

De gemeente grenst aan Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug, een uitgestrekt natuurgebied met heidevelden en bossen. Door de combinatie van droge vegetatie en wind bestaat hier een verhoogd risico op natuurbranden. In april 2022 vond hier een zeer grote brand plaats, waarbij een gebied van ruim 25 voetbalvelden in brand stond.

3.7 Hengelo

Hengelo telt ongeveer 83.000 inwoners verspreid over 6.176 ha (CBS, 2024) en ligt centraal in Twente. De stad Hengelo vormt de hoofdplaats van de gemeente; daarnaast behoren ook de kernen Beckum en Oele tot het grondgebied. Hengelo vervult een belangrijke regionale rol op het gebied van werkgelegenheid, zorg en onderwijs. De stad heeft een industriële achtergrond en kent een sterke technologische sector, met diverse bedrijven op het gebied van hightech en maakindustrie. In Twente wordt al vele jaren zout gewonnen, onder andere rondom Hengelo. Hierdoor is er risico op bodemdaling aanwezig. De spoorlijn die door Hengelo loopt wordt onder andere gebruikt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen en doorkruist dichtbebouwd gebied. Vanwege de ligging van spoor en bebouwing is dit een relevant risicopunt in het stedelijk gebied.

De binnenstad van Hengelo kent een compacte en dichtbebouwde structuur. Hierdoor is bij een brand sprake van verhoogd risico op snelle uitbreiding en complexere inzet van hulpdiensten.

Binnen de gemeentegrenzen is één Seveso-inrichting gevestigd: Varo Energy Tankstore.

3.8 Hof van Twente

Hof van Twente telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 ruim 35.000 inwoners verspreid over 21.540 ha en bestaat uit de stad Goor en de dorpen Delden, Diepenheim, Markelo, Hengevelde en Bentelo. De gemeente ligt in het zuidwesten van Twente en kent een gevarieerd landschap van stedelijke kernen en landelijke gebieden. De gemeente combineert historische charme met moderne voorzieningen. Er is sprake van een sterke lokale identiteit binnen de verschillende kernen. Daarnaast speelt toerisme een rol van betekenis, mede dankzij het aanwezige erfgoed, kunstaanbod en natuurrijke omgeving.

In Delden bevindt zich één Seveso-inrichting: KLK Kolb Specialties.

3.9 Losser

De gemeente Losser telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 ruim 23.000 inwoners verspreid over 9.977 ha. Het omvat de dorpen Losser, Overdinkel, De Lutte, Glane en Beuningen. De gemeente ligt in het oosten van Twente, tegen de Duitse grens aan. Losser heeft een uitgesproken dorps karakter met een sterke sociale samenhang binnen de kernen. De gemeente combineert landelijke rust met een goede bereikbaarheid van steden als Enschede en Oldenzaal.

Losser ligt binnen het effectgebied van de Duitse kerncentrale Emsland nabij Lingen. De kerncentrale is in 2023 buiten bedrijf gesteld, maar de risico's zijn nog niet volledig verdwenen. Bij een grootschalig incident met radioactieve stoffen is daardoor coördinatie en waakzaamheid aan de Nederlandse zijde van de grens nog steeds van belang.

3.10 Oldenzaal

Oldenzaal telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 bijna 32.000 inwoners verspreid over 2.193 ha. De gemeente ligt in het noordoosten van Twente en bestaat uit de stad Oldenzaal als enige kern. Oldenzaal heeft een compact stedelijk karakter met een historisch centrum en een gevarieerd aanbod aan voorzieningen op het gebied van onderwijs, cultuur en zorg. De ligging nabij Duitsland stimuleert grensoverschrijdende samenwerking en handel.

Door de bebouwde omgeving van Oldenzaal loopt een spoorlijn waarover onder andere gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Dit maakt het gebied gevoelig voor incidenten met impact op de omgeving. Daarnaast kent de historische binnenstad een compacte structuur, wat het risico op snelle uitbreiding van brand vergroot.

Twente Airport ligt op korte afstand van de gemeentegrens. Er vinden geen lijnvluchten plaats, het terrein wordt gebruikt voor zakelijke en recreatieve vluchten en voor de ontmanteling van vliegtuigen. Hierdoor blijft een luchtvaartongeval tot de relevante scenario's behoren.

3.11 Rijssen-Holten

Rijssen-Holten telt ruim 38.000 inwoners verspreid over 9.435 ha volgens cijfers van het CBS uit 2024. De gemeente ligt aan de westzijde van Twente, op de overgang naar Salland. De gemeente heeft een gevarieerde structuur met zowel stedelijke als landelijke kenmerken en bestaat uit de stad Rijssen en het dorp Holten. Rijssen fungeert als centrumplaats met een breed scala aan voorzieningen, terwijl Holten bekendstaat om haar natuurrijke omgeving en toeristische aantrekkingskracht.

Door zowel Rijssen als Holten loopt een spoorlijn waarover onder andere gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Dit gebeurt deels door bebouwd gebied, wat bij een incident risico's met zich meebrengt voor de directe omgeving.

In het zuidelijke deel van de gemeente ligt een deel van Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug. Deze uitgestrekte, droge natuurgebieden zijn gevoelig voor natuurbrand, met name bij langdurige droogte. In april 2022 vond hier een zeer grote brand plaats, waarbij een gebied van ruim 25 voetbalvelden in brand stond.

3.12 Tubbergen

Volgens cijfers van het CBS uit 2024 telt Tubbergen ruim 21.000 inwoners verspreid over 14.744 ha. Het is daarmee de kleinste gemeente van Twente in inwonertal. De gemeente Tubbergen bestaat uit verschillende kernen, namelijk Albergen, Fleringen, Geesteren, Haarle, Harbrinkhoek, Hezingen, Langeveen, Mander, Manderveen, Mariaparochie, Reutum, Tubbergen en Vasse. Tubbergen wordt gekenmerkt door een sterk landelijk karakter met een traditioneel dorpsleven en een actieve gemeenschap. De gemeente hecht veel waarde aan behoud van cultuurhistorie en natuurrijke omgeving. Daarnaast is er een focus op duurzame ontwikkeling en het versterken van de lokale economie, onder meer door kleinschalige bedrijvigheid en agrarische activiteiten.

Bij het kruispunt van de N343 en de N349 ter hoogte van Fleringen vinden regelmatig (ernstige) verkeersongevallen plaats. De ligging van dit kruispunt op een drukke regionale verkeersader maakt het een risicolocatie binnen de gemeente.

3.13 Twenterand

Twenterand ligt aan de noordrand van Twente en telt zo'n 34.000 inwoners verspreid over 10.818 ha volgens cijfers van het CBS uit 2024. De gemeente bestaat uit de kernen Bruinehaar, Geerdijk, Vriezenveen, Den Ham, Vroomshoop en Westerhaar-Vriezenveensewijk en De Pollen. De gemeente heeft een kleinschalige en veelzijdige structuur met een mix van woongebieden, bedrijvigheid en agrarisch landschap. Twenterand kent een actieve gemeenschap en zet in op het behoud van leefbaarheid en het stimuleren van lokale economieën, waarbij ook aandacht is voor cultuur en recreatie.

De N36 loopt door de gemeente en vormt een belangrijke regionale verbindingsweg. Op dit traject doen zich relatief veel (ernstige) verkeersongevallen voor.

3.14 Wierden

Wierden telt volgens cijfers van het CBS uit 2024 zo'n 25.000 inwoners verspreid over 9.534 ha. De gemeente ligt in het noorden van Twente en bestaat uit de stad Wierden en de dorpen Enter, Hoge Hexel, Notter, Zuna, Ypelo, en Rectum. Wierden combineert stedelijke voorzieningen met een dorps karakter en heeft een divers aanbod op het gebied van onderwijs, sport en cultuur. De gemeente profiteert van de nabijheid van Almelo, wat zorgt voor goede bereikbaarheid en economische samenwerking.

Door de gemeente loopt een spoorlijn waarover onder andere gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Deze spoorlijn doorkruist bebouwd gebied, wat bij incidenten risico's met zich meebrengt voor de omwonenden en de directe omgeving.

Incidenthistorie

OM TE KUNNEN INVENTARISEREN EN ANALYSEREN WELKE RISICO'S IN TWENTE RELEVANT ZIJN, IS HET BELANGRIJK TERUG TE KIJKEN. IN DIT HOOFDSTUK WORDEN OP BASIS VAN INTERNE GEGEVENS DE HOEVEELHEID INCIDENTEN UIT DE AFGELOPEN JAREN (2013-2024) WEERGEGEVEN DIE EEN GECOÖRDINEERDE, MULTIDISCIPLINAIRE INZET VEREISTEN. WE SPREKEN DAN VAN EEN ZOGENAAMDE GRIP-CLASSIFICATIE.

Twente had in de afgelopen twee decennia enkele grote incidenten die een grote invloed hadden op de organisatie van de hulpdiensten. Meest bekend is de vuurwerkramp in Enschede in 2000, maar ook de stroomstoring in Haaksbergen in 2005, het dakdrama in het stadion van FC Twente in 2011 en het monster-truckdrama in Haaksbergen in 2014 hadden veel invloed op de vorming van de crisisorganisatie en de voorbereiding op incidenten. Daarnaast heeft COVID-19 de afgelopen jaren veel gevraagd van de (crisis) organisatie, evenals de opvang van vluchtelingen door de oorlog in Oekraïne. We zien in onderstaande figuur dat het aantal GRIP incidenten de afgelopen vijf jaar stabiel blijft met gemiddeld zo'n 5 GRIP-incidenten per jaar.

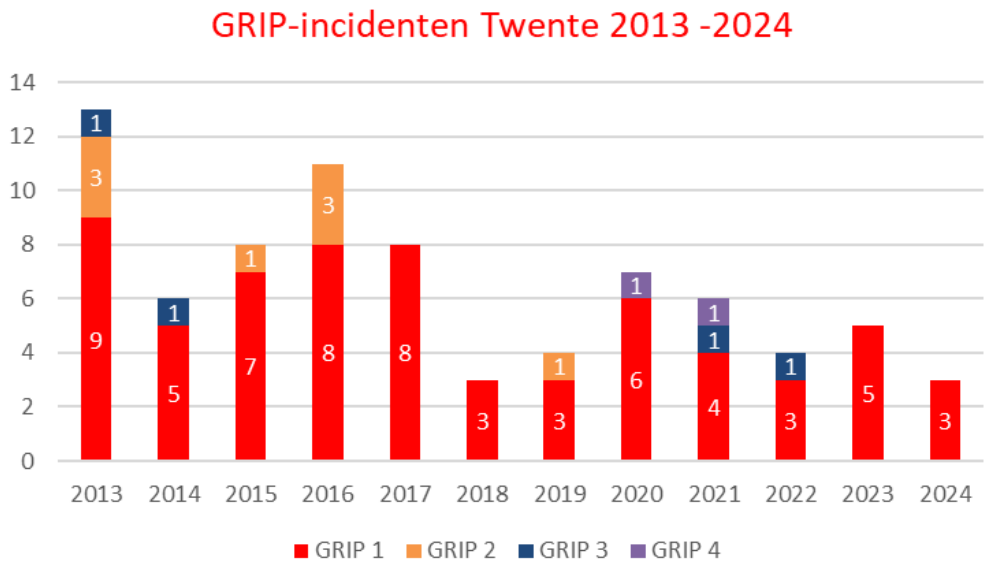

Figuur 1 *Aantal GRIP-incidenten per jaar (2013-2024)*

Het GRIP3-incident in 2021 betrof een kruisboog incident op 17 september 2021. Het GRIP4 incident in 2020 en 2021 betreft de COVID-19 crisis in Nederland. Het GRIP3 incident in 2022 betrof een instorting van een woning door een gasexplosie in Oldenzaal.

Kanttekening bij deze weergave is dat voor veel incidenten geen GRIP is afgekondigd, terwijl ze wel binnen de scenario's van het regionaal risicoprofiel kunnen vallen. Dit geldt met name voor bijvoorbeeld extreem weer en natuurbranden.

5 Ontwikkelingen

WE CONSTATEREN DAT VERANDERINGEN IN ONZE MAATSCHAPPIJ ZICH SNEL OPVOLGEN EN ZICHTBARE IMPACT HEBBEN. DAARBIJ KAN HET GAAN OM 'KLASSIEKE' RAMPEN, BRANDEN EN ONGEVALLEN MAAR OOK OM CYBERINCIDENTEN, UITVAL VAN VITALE INFRASTRUCTUUR, MENS- EN DIERZIEKTEN, PROTESTEN MET MAATSCHAPPELIJKE GEVOLGEN, GEOPOLITIEKE GEBEURTENISSEN MET GEVOLGEN VOOR TWENTE EN OOK DEMOGRAFISCHE GEVOLGEN ZOALS BIJVOORBEELD DE VERGRIJZING. DAAROM IS HET GOED OM DE ONTWIKKELINGEN EN DE WIJZE VAN ANTICIPEREN TE VERKENNEN. NAAST DE OPLOPENDE SPANNINGEN IN DE WERELD, IS ER EEN TREND TE ZIEN WAARBIJ CRISISTYPEN VAN KARAKTER WIJZIGEN. DE TYPISCHE FYSIEKE CRISIS IS NOG STEEDS HET BELANGRIJKSTE WERKTERREIN VAN DE HULPDIENSTEN, MAAR STEEDS MEER VORMEN VAN ONVEILIGHEID WORDEN OOK ALS CRISIS GEZIEN. AARD, OMVANG EN DUUR VAN VERSCHILLENDE TYPEN CRISIS WORDEN COMPLEXER EN OOK ZIEN WE MEERDERE TYPEN CRISIS OP VERSCHILLENDE BELEIDSTERREINEN. DEZE VERANDERINGEN ZIEN WE TERUG IN DE INZET VAN ONZE (CRISIS)ORGANISATIE. IN DE AFGELOPEN JAREN ZIJN WE ALS VRT ZEER GEREGELD IN BEDRIJF GEWEEST MET LANGDURIGE GROOTSCHALIGE SITUATIES, WAARONDER COVID-19 EN DE VLUCHTELINGENPROBLEMATIEK.

5.1 Geopolitiek

De wereld verandert en is continu in ontwikkeling. Oplopende spanningen in de wereld, een oorlog in Europa en een toenemend aantal ongekende (langdurige) crises vraagt om een maatschappij die voldoende alert, weerbaar en veerkrachtig is. De internationale veiligheidssituatie is de afgelopen jaren sterk verslechterd en dit raakt Nederland. We zijn doelwit van hybride aanvallen, zoals cyberoperaties, spionage en sabotage. Door de Russische oorlog in Oekraïne is het voor het eerst in lange tijd reëel dat Nederland via de collectieve verdedigingsclausule in het NAVO-verdrag ('artikel 5') direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. Vanwege onder meer de ligging en infrastructuur is Nederland van strategisch belang voor de verdediging van Europa.

Verandering leidt tot nieuwe vraagstukken en opent nieuwe perspectieven voor veiligheid. Dit vraagt een verbreding van de manier waarop wij naar risico's kijken, deze analyseren en er vervolgens op reageren. Tevens doet dit ons realiseren dat overheid en samenleving samen moeten werken aan veiligheid. De weerbaarheid van de samenleving is in de huidige instabiele wereld ontzettend belangrijk geworden. Werken aan een weerbare samenleving met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en vitale partners, is een vereiste om met elkaar zo goed als mogelijk voorbereid te zijn op oorlog scenario's die tien jaar geleden nog ondenkbaar waren voor velen. Het is van belang om de komende jaren veel aandacht te hebben voor het versterken van de weerbaarheid op veel vlakken. Daarnaast speelt ten tijde van schrijven van dit regionaal risicoprofiel het gesprek over wat precies de rol gaat zijn van veiligheidsregio's als defensie haar handen vol heeft aan een oorlog in Europa.

5.2 Maatschappij

Het aantal inwoners in Nederland heeft in 2025 de 18 miljoen bereikt en dit stijgt naar verwachting tot 18,5 miljoen in 2030. De grootste groei zie je in de ca. dertig grote steden. In Twente groeien naar verwachting Almelo, Hengelo en Enschede het hardst. Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe. Onder hen zijn veel ouderen en hulpbehoevenden.

De vergrijzing van onze maatschappij is onomkeerbaar. Eén vijfde van de mensen is momenteel ouder dan 65 jaar. Deze groei is minder sterk in de steden. Met name buiten de steden wonen meer oudere mensen. Zij wonen langer zelfstandig en hebben meer hulp nodig. Veiligheid en gezondheid wordt kwetsbaarder naarmate mensen ouder worden. Dit geldt ook voor de weerbaarheid tegen criminele activiteiten. De continuïteit van de zorgketen stond al onder druk. De verwachting is dat de zorgketen de komende jaren nog verder onder druk komt te staan, door een groeiend tekort aan zorgpersoneel en een groeiend aantal inwoners dat behoefte heeft aan zorg.

Het aantal verschillende leefstijlen neemt toe. Mensen zijn minder makkelijk in groepen in te delen. Verschillen zijn er bijvoorbeeld in opleiding, geloof, normen en waarden, werk en inkomen, participatie in de maatschappij. Mensen leven steeds meer in een informatie bubbel en risico's rondom desinformatie liggen op de loer. We zien sinds de coronapandemie een verharding plaatsvinden, ook richting de overheid. Door een opeenstapeling van crises is er veel onvrede ontstaan in de samenleving. Onder andere de krapte op de huizenmarkt, de stikstofcrisis en de huisvesting van vluchtelingen en asielzoekers zijn een katalysator voor onvrede. Het vertrouwen in de overheid is afgenomen. Hierdoor wordt communiceren met inwoners lastiger, maar ook belangrijker. Effecten van polarisatie, zoals onrustige demonstraties, zijn we de afgelopen jaren vaak tegengekomen.

We verwachten meer weerbaarheid en veerkracht van de samenleving. Daartegenover zien we een groei van zelfstandig wonende kwetsbare mensen. We kunnen ons hierop voorbereiden met de crisisorganisatie

en we kunnen deze kwetsbare groep bewust maken van de eigen vermogens, onvermogens en mogelijke handelingsperspectieven. Ook de kring rondom de verminderd zelfredzame kan geactiveerd of ingezet worden via verschillende partners.

Het blijft belangrijk te anticiperen op de onrust die door verdere polarisatie kan ontstaan. De huidige complexe samenleving vraagt daarnaast om een crisisorganisatie die zowel flexibel als betrouwbaar is.

5.4 Klimaat

Het klimaat verandert. Het weer wordt extremer. Het wordt warmer, natter, droger en de zeespiegel stijgt. Een veranderd klimaat heeft invloed op onze veiligheid en gezondheid. Door onder meer droogte, ontbossing en woestijnvorming als gevolg van de klimaatverandering wordt er niet meer genoeg voedsel geproduceerd. Ook toegenomen regenval op andere plekken als gevolg van de klimaatverandering heeft vaak desastreuze gevolgen voor de landbouw. Als mensen in niet meer vol te houden omstandigheden leven, dan is migreren een oplossing. De verwachting is dat onder andere vanwege klimaatverandering het aantal migranten richting Europa de komende jaren fors toeneemt, met alle maatschappelijke en politieke gevolgen van dien.

De klimaatverandering heeft directe invloed op Twente. Het watergebruik neemt door de warmte en droogte zichtbaar toe. Tegelijkertijd is water minder beschikbaar. Daar staat tegenover dat we door extreme regenval vaker onze voeten niet drooghouden. Momenten waarbij in korte tijd een enorme hoeveelheid regen valt, komen vaker voor. Vitale functies, zoals energievoorziening en hoofdinfrastructuur, vallen waarschijnlijk vaker uit door extreme weersomstandigheden. Kwetsbare mensen zijn nog kwetsbaarder bij extreme hitte of droogte. Door meer kans op extreme hitte en droogte is het natuurbrandseizoen langer geworden. Naast dat de periode langer is geworden, is ook het aantal branden in omvang en intensiteit groter dan een aantal jaren geleden. Ook neemt door de klimaatsverandering het risico op water gerelateerde problemen zoals botulisme, blauwalg en de ziekte van Weil toe.

Landelijk zijn er meerdere netwerken gevormd rondom klimaat gerelateerde thema's. Het is belangrijk dat VRT aangesloten blijft bij deze netwerken. Data vanuit het KNMI en Waterschap Vechtstromen worden steeds meer gedeeld met VRT. Dit biedt mogelijkheden om beter te anticiperen op extreem weer dat eraan komt en tevens om te kijken naar trends en verwachtingen voor de toekomst. Tenslotte is het van belang om ook aan de voorkant goed te kunnen inschatten wat de effecten van klimaatverandering en het weer zijn op veiligheid. Deze effecten kunnen vervolgens meegenomen worden in de advisering bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen en evenementen.

5.5 Techniek

De complexiteit van onze samenleving met al haar connecties is zo groot dat een kleine verstoring grote gevolgen heeft. Door de kwetsbaarheid en onze afhankelijkheid van systemen worden met enige regelmaat onze dagelijkse bezigheden verstoord. Dan blijkt de continuïteit van veel systemen niet vanzelfsprekend. Het verkeer loopt vast, de energievoorziening valt uit, internetverkeer is uit de lucht, et cetera. Veel technische ontwikkelingen hebben invloed op de veiligheid. Wellicht dragen ze bij aan een veiliger Twente, echter, techniek kan ook een veiligheidsrisico zijn. Hierbij is het belangrijk dat we blijven monitoren wat er om ons heen gebeurt.

Artificial Intelligence (AI) kan volgens onder andere de AIVD een grote bedreiging van ons bestaan zijn. Door de vele connecties neemt de complexiteit toe, met alle bijbehorende risico's. Daarnaast biedt AI ook kansen en bekijken we als veiligheidsregio hoe we AI kunnen gebruiken om de veiligheid te behouden of te vergroten.

Instanties ontdekken nuttige toepassingen om met drones inzichten te verkrijgen. Drones kunnen gevaren opsporen. Zo zetten we in Twente ook drones in bij incidenten. De keerzijde is echter dat er ook meer overtredingen voorkomen, zoals het vliegen boven bebouwde kom, nabij vitale functies en boven groepen mensen. De kans op incidenten neemt toe. Ook terroristen kunnen drones gebruiken voor een aanslag.

We zien veel ontwikkelingen rondom nieuwe energie. Er komen bijvoorbeeld steeds meer zonnevelden in weilanden, zonnepanelen op daken en boven parkeerplaatsen. Deze ontwikkelingen zorgen voor nieuwe veiligheidsvragen. Bijvoorbeeld bij incidenten met waterstof of biogas, containers voor oplaadstations op verschillende plekken of de risico's van een waterstof tankstation. Verduurzaming zorgt ook voor nieuwe risico's, zoals andere brandscenario's met andere effecten.

Cyberincidenten hebben een grotere impact dan voorheen, omdat de maatschappij afhankelijker is van digitale systemen en informatie. Tijdens de COVID-19 pandemie heeft de digitale wereld in vogelvlucht een ontwikkeling doorgemaakt. De maatschappij is meer afhankelijk geworden van online mogelijkheden. Dat maakt de kwetsbaarheid groter. Ook hebben we tijdens de pandemie een verschuiving gezien van fysieke criminaliteit naar cybercriminaliteit.
Een aantal zaken is typerend voor cyber-gerelateerde incidenten. Problemen elders in de wereld kunnen gevolgen hebben in Twente. Veroorzakers van nieuwe crises kunnen op grote afstand zitten en de omvang en het verloop van de crisis (on)bewust beïnvloeden. Behalve het verlenen van noodhulp, komt er meer accent te liggen op het herstel van de continuïteit van de samenleving. Het herstel van voorzieningen kan langer duren dan vooraf ingeschat. De onzekerheid over de stabiliteit van 'herstelde' functies wordt groter. Bij cyber-gerelateerde incidenten zijn, behalve de bekende inzet van brandweer, politie en geneeskundige hulpverlening, ook andere partners betrokken. Specialistische kennis van ICT en AI is noodzakelijk voor oplossingen. De veiligheidsregio moet dan ook veerkrachtig zijn en kunnen samenwerken met 'nieuwe' partners.

VRT blijft de ontwikkelingen monitoren. Zo nodig wordt er bijgeschoold. Een stabiele (crisis)organisatie is essentieel, waarbij er flexibel geschakeld kan worden. Wanneer kennis over bepaalde risico's niet in huis is, dan wordt deze in huis gehaald. Een goed netwerk helpt daarbij. Gemeenten schrijven energievisies en ook regionaal kennen we de regionale energiestrategie. We haken hier nadrukkelijk bij aan.

6 Bijzondere oorzaken

RECENTE ONTWIKKELINGEN LATEN ZIEN DAT MOEDWILLIG HANDELEN (TERRORISME, OORLOG) EN CYBERINCIDENTEN REGELMATIG VOORKOMEN. ZOWEL MOEDWILLIG HANDELEN ALS CYBERINCIDENTEN KUNNEN OORZAAK ZIJN VAN BIJNA ALLE CRISISTYPEN DIE WORDEN BEHANDELD IN HET RISICOPROFIEL. BEIDE OORZAKEN ZIJN NIET ALS APART CRISISTYPE IN DIT RISICOPROFIEL OPGENOMEN. EEN CRISISTYPE IS IMMERS 'EEN CATEGORIE VAN MOGELIJKE BRANDEN, RAMPEN EN CRISES DIE QUA SOORT EFFECTEN EN ONTWIKKELING IN DE TIJD OP ELKAAR LIJKEN'. DIT BETEKENT DAT EEN ANDERE AANLEIDING VOOR HETZELFDE INCIDENT NIET ALS EEN APART CRISISTYPE WORDT OPGEVAT.
ANDERE OORZAKEN KUNNEN WEL LEIDEN TOT EEN VERSTERKING OF NADRUK OP BEPAALDE EFFECTEN. DE MAATSCHAPPELIJKE VERONTWAARDIGING EN GEVOLGEN VOOR HET GEVOEL VAN VEILIGHEID NA EEN TERRORISTISCHE AANSLAG OF ZELFS EEN OORLOGSDAAD, VERGEN EXTRA AANDACHT. OOK CYBERINCIDENTEN LEGGEN NADRUK OP ANDERE CAPACITEITEN, NAMELIJK DE DATA- EN SYSTEEMVEILIGHEID VAN INSTELLINGEN, INWONERS EN HULPDIENSTEN. DAAROM WORDEN DEZE TWEE OORZAKEN IN DEZE PARAGRAAF NADER GEANALYSEERD. UITGELEGD WORDT WAT HET IS, WAAROP HET BETREKKING HEEFT, WELKE EFFECTEN BENADRUKT WORDEN EN HOE DE OVERHEDEN DAAROP ZIJN VOORBEREID.

6.1 Moedwillig handelen

Onder moedwillig handelen verstaan we 'opzettelijk menselijk handelen'. Ook terrorisme en een oorlogsdaad worden hieronder geschaard. Onder terrorisme verstaan we 'het uit ideologische motieven dreigen met, voorbereiden of plegen van op mensen gericht ernstig geweld, dan wel daden gericht op het aanrichten van maatschappij-ontwrichtende schade, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen, de bevolking ernstige vrees aan te jagen of politieke besluitvorming te beïnvloeden (AIVD, 2022)'.

Terrorisme is een nationaal thema, onder verantwoordelijkheid van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). De NCTV is verantwoordelijk voor de alertering. In Nederland zijn bedrijfssectoren, die in financieel-economische zin van vitaal belang zijn, of een aantrekkelijk doelwit voor terroristen zouden kunnen zijn, op het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding (ATb) aangesloten.

Deze sectoren hebben afspraken met de NCTV over het pakket aan maatregelen dat geëffectueerd wordt bij een bepaald dreigingsniveau. Indien de inlichtingendiensten een verhoogde terroristische dreiging constateren voor een bepaalde sector of een onderdeel daarvan, dan worden de bedrijfssectoren, overheidsinstanties en operationele diensten geïnformeerd.

Behalve een dreigingsniveau op sectoren, is er ook een algemener dreigingsniveau voor heel Nederland. Hierin worden de volgende niveaus onderscheiden: minimaal, beperkt, aanzienlijk, substantieel en kritiek. De kans op aanslagen in landen om ons heen blijft aanwezig. Ook in Nederland blijft er dreiging. De verwachting is dat dit de komende tijd onveranderd blijft.

Naast de landelijke kaders is er voor Oost-Nederland een ´Handreiking Terrorismegevolgbestrijding´ opgesteld door de vijf veiligheidsregio´s in Oost-Nederland, het Openbaar Ministerie en de Politie-Eenheid Oost Nederland. Behalve de handreiking is een ´Informatiekaart Terrorismegevolgbestrijding´ voor de diverse operationele organisaties ontwikkeld. Deze dient als basis voor het handelen na een aanslag, alsmede voor de aanpak en coördinatie bij een dreigende aanslag. Daarbij wordt in geval van een aanslag gewerkt met een indeling in drie zones: hot, warm en cold zone. In beide documenten wordt aangegeven wat het handelings-perspectief is.

Wat betreft de huidige geopolitieke situatie is er continu een dreiging merkbaar vanuit onder andere Rusland. Vanwege onder meer de ligging en infrastructuur is Nederland van strategisch belang voor de verdediging van Europa. Nederland is mede daardoor in beeld bij Rusland. Er zijn de afgelopen periode al veel pogingen gedaan door Rusland om Nederland te ontwrichten door cyberaanvallen. Ook signaleerde de Militaire inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) activiteiten die duiden op spionage en voorbereidingshandelingen voor verstoringen en sabotage. Daadwerkelijke verstoringen zoals langdurige uitval van elektriciteit kunnen leiden tot grote schade en ontwrichting in Europa, Nederland en dus ook in Twente.

6.2 Cyberincidenten

Cyberincidenten hebben een grote impact, omdat de maatschappij afhankelijk is geworden van digitale systemen en informatie. Cyberincidenten kunnen een moedwillige aanleiding hebben, maar kunnen ook ontstaan door menselijk of technisch falen. Incidenten uiten zich over het algemeen in het verlies van gegevens of informatiediefstal, maar kunnen ook fysieke gevolgen hebben als vitale sectoren of systemen uitvallen.

Cyberincidenten kunnen aan de basis staan van meerdere scenario's. Met name het functioneren van de vitale sectoren is kwetsbaar voor cyberincidenten. Bijvoorbeeld uitval van de elektriciteitsvoorziening, verstoring van ICT en uitval van de drinkwatervoorziening.

Cybersecurity is 'het geheel aan maatregelen om schade door verstoring, uitval of misbruik van ICT te voorkomen en, indien er toch schade is ontstaan, het herstellen hiervan'. Cybersecurity is een speelveld met veel actoren, veelal ook op (inter)nationaal niveau. Digitale veiligheid is echter ook een verantwoordelijkheid van elke onderneming en inwoner. Veiligheidsmaatregelen wedijveren echter met gebruiksgemak, kosten en tijd. Daardoor is de kwetsbaarheid groot.

De hulpdiensten komen in beeld als cyberincidenten fysieke gevolgen hebben. Voorbeelden met DDoS-aanvallen op diverse instanties, zoals banken, hadden bijvoorbeeld geen fysieke gevolgen. De veiligheidsregio komt ook in beeld als effecten groot kunnen zijn op de maatschappij. Dit gebeurt altijd in afstemming met de betreffende burgemeester. Uiteraard is VRT gebaat bij het adequaat en stabiel functioneren van de eigen systemen.

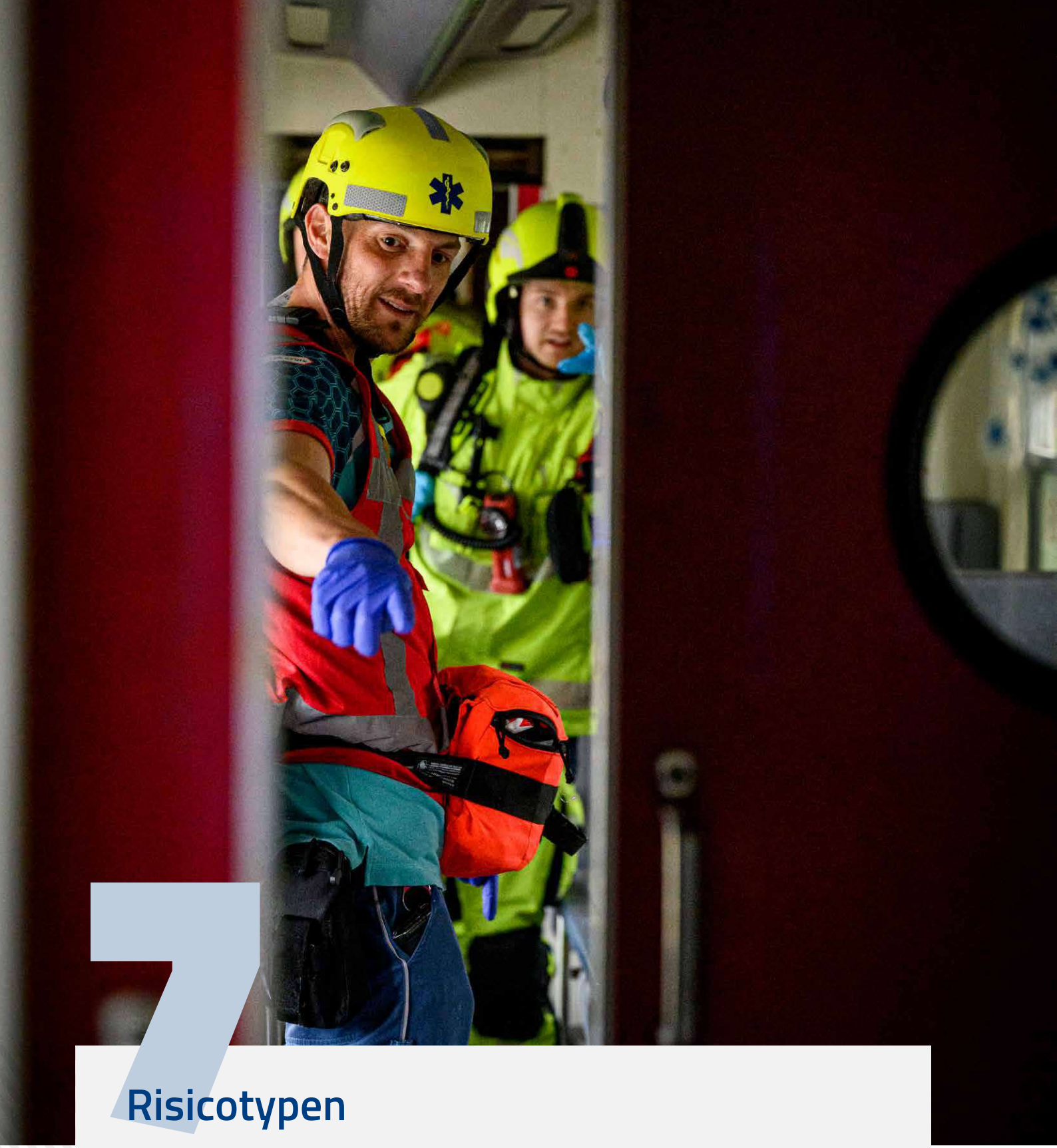

7 Risicotypen

IN DIT HOOFDSTUK ZIJN 21 RISICOTYPEN BESCHREVEN. DEZE RISICOTYPEN ZIJN IN HET VERLEDEN GESELECTEERD AAN DE HAND VAN EEN LANDELIJKE GROSLIJST. ER IS GEEN NIEUW RISICOTYPE BIJGEKOMEN. WEL IS HET RISICOTYPE 'OPVANGREGIO BIJ OVERSTROMING' VERWIJDERD, AANGEZIEN ER LANDELIJK ANDERE AFSPRAKEN ZIJN GEMAAKT (ZIE HOOFDSTUK 2.2.1). NIEUW IN DIT RISICOPROFIEL TEN OPZICHTE VAN VORIGE JAREN IS DAT BIJ DEZE RISICOTYPEN OOK DE MATE VAN BEÏNVLOEDING IS MEEGENOMEN.

7.1 Mate van beïnvloeding

In hoeverre de impact of de waarschijnlijk van een risicotype te beïnvloeden is, bepaalt mede in welke mate het nuttig is om als veiligheidsregio aandacht te besteden aan dit risico. Onder de vlag 'risicogericht werken' wordt landelijk gewerkt met zes sporen van beïnvloeding. Deze zes sporen zijn hieronder ook benoemd en aangevuld met de volgende drie sporen: Het spoor 'Opleiden, trainen, oefenen, toetsen, evalueren, leren (OTOTEL)', het spoor 'Planvorming' en het spoor 'Kennisdeling en advisering gemeenten en partners'. Deze negen sporen betreffen knoppen waaraan de veiligheidsregio zou kunnen draaien om de kans op het ontstaan van een crisis te beïnvloeden of om de effecten van een crisis te verminderen.

Beïnvloeding van wet- en regelgeving

Dit spoor richt zich op het beïnvloeden van wet- en regelgeving op gemeentelijk, regionaal, provinciaal en landelijk niveau. Denk aan de totstandkoming van de Omgevingswet en ook de onderliggende besluiten. Het kan ook zijn dat we beleid daarover (mede) ontwikkelen. Dat betekent dat VRT vertegenwoordigd moet zijn binnen de diverse netwerken van beleidsmakers en juristen op verschillende niveaus.

Advisering inrichten omgeving

Het tweede spoor gaat over de inrichting van de (fysieke) leefomgeving. Als veiligheidsregio kunnen we gemeenten, provincie en (soms) het Rijk adviseren bij het ontwerp en het gebruik van onze leefomgeving. Dat doen we bijvoorbeeld door te participeren in gemeentelijke besluitvormingsprocessen rond een omgevingsvisie of omgevingsplan of bij andere ruimtelijke plannen en ontwikkelingen.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Een ander spoor is VTH. Het gaat dan om adviseren bij vergunningverlening en het uitvoeren van controles of inspecties bij het toezicht. In sommige gevallen (bedrijfsbrandweren) heeft de veiligheidsregio ook een handhavende rol. De laatste jaren probeert VRT naast een 'toets' aan wet- en regelgeving ook risicogericht te adviseren rond vergunningen en initiatieven. Het vooroverleg voor de vergunningsfase of bijvoorbeeld de omgevingstafels bieden hiertoe een uitgelezen mogelijkheid.

Kennisdeling bij initiatiefnemers

Door onze specialistische kennis te delen met initiatiefnemers en met elkaar in gesprek te zijn en te blijven maken we risico's bespreekbaar en verkleinen we de mate van onveiligheid. Verantwoordelijkheidsverdeling, risicoperceptie en risico-acceptatie zijn hierin belangrijke aandachtsvelden. Mede door als veiligheidsregio kennis te delen over risico's van branden, rampen en crises en de mogelijkheden én onmogelijkheden van de hulpdiensten, kunnen we proberen te beïnvloeden dat de juiste keuzes worden gemaakt.

Repressieve maatregelen

Kennis over de risico's, de maatregelen en de restrisico's die daaruit voortkomen worden gedeeld met onze incidentbestrijders. Op basis hiervan kunnen repressieve maatregelen worden genomen. Doel is een veilig en effectief repressief optreden.

Kennisdeling en advisering gemeenten en/of partners

Deze pijler betreft de rol van de veiligheidsregio als verbinder tussen rijk en gemeenten, aanjager bij het onder de aandacht brengen van nieuwe typen crisis en adviseur van gemeenten en partners bij het vergroten van de weerbaarheid bij verschillende typen crisis.

OTOTEL

Een ander spoor om de mogelijke effecten bij een crisis te verkleinen is door te investeren in het veilig en effectief optreden van de hulpdiensten door middel van opleiden, trainen, oefenen, testen, evalueren en leren (OTOTEL) en door kennis te vergroten en te delen.

Risicocommunicatie

Bij risicocommunicatie gaat het erom inwoners en bedrijven een passend handelingsperspectief te bieden bij risico's en zo nodig in te zetten op gedragsverandering, waardoor de impact van een ramp of crisis kan worden verkleind.

Planvorming

Het goed vastleggen en delen van een plan met betrokkenen waarin taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpdiensten en andere partners bij het bestrijden of beheersen van een crisis staan omschreven, draagt bij aan het effectief benaderen van een crisis.

7.2 Natuurbrand

De verschillende natuurgebieden in Twente kenmerken zich, naast het aaneengesloten karakter, door de aanwezigheid van een groot aantal campings, recreatieterreinen en enkele zorglocaties. Daarnaast wordt er veel gerecreëerd door dagjesmensen. Een eventuele natuurbrand hoeft daarom niet groot te zijn om veel impact te hebben. In Twente zijn tientallen natuurbeheerders actief, waaronder een groot aantal particuliere terreineigenaren. De wijze waarop de terreinen worden beheerd varieert sterk. In zijn algemeenheid neemt de bereikbaarheid van natuurgebieden af als gevolg van dichtgroeiende paden.

Een natuurbrand ontwikkelt zich vanaf het moment van ontsteking met een snelheid die grotendeels afhankelijk is van de beschikbaarheid van brandstof, de droogte en weersomstandigheden zoals temperatuur en windsnelheid. Een ontwikkelende brand die mogelijk escaleert tot een onbeheersbaar scenario kan worden bijgestuurd en afgeremd door repressief optreden van de hulpverleningsdiensten en wordt uiteindelijk gestopt door natuurlijke barrières en gunstige weersomstandigheden. De beschikbaarheid van bluswater is in alle natuurgebieden relatief beperkt ten opzichte van de hoeveelheid brandstof en de omvang van het gebied. Het kost tijd grootschalige watertransportsystemen op te bouwen.

De Twentse natuurgebieden kenmerken zich door een afwisseling van verschillende vegetatiesoorten en dus de kans op verschillende soorten natuurbranden. De meest voorkomende natuurbranden binnen Twente zijn:
1. Heidebranden
2. Grasbranden (vaak in combinatie met heide of veen)
3. Bosbranden (zowel loof- als naaldbos)
4. Veenbranden

Het overgrote deel van de natuurbranden ontstaat door menselijk handelen (70%). Een klein deel ontstaat door een technisch falen in de bebouwde omgeving of kent een natuurlijke oorzaak.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

- Het seizoen en het weer hebben een zeer grote invloed op de uitbreidingskans van een natuurbrand. We krijgen in de toekomst te maken met meer droogte. De kans dat een ontstane natuurbrand onbeheersbaar wordt, is in droge perioden veel groter.
- De houtsoort, de leeftijd, dichtheid en aanwezigheid van begroeiing of dood hout op de grond. Naaldbossen en jonge bossen vormen een groter brandrisico in vergelijking met andere type bomen.
- De bereikbaarheid voor hulpdiensten, voldoende bluswater, de mogelijkheid van veilig optreden door de hulpverlening, de aanwezigheid van vluchtwegen.

- De beschikbare tijd voor ontruiming.
- De mate van zelfredzaamheid van bewoners en recreanten in het gebied en de mate van aandacht van media en publiek (ramptoerisme).
- De aanwezigheid van gevaarlijke stoffen, zoals brandbare stoffen op recreatieterreinen, munitiedepots en LPG-tankstations.
- Aanwezigheid van recreatie (campings, pretparken, dierentuin, hotels), mensen, kwetsbare objecten, vitale infrastructuur.

Natuurbranden zorgen voor de ontwikkeling van nieuwe soorten flora. Maar bij een brand gaat vaak veel bestaande fauna verloren en soms zelfs zeer zeldzame diersoorten. Er treedt geen blijvende schade op aan de natuur, het herstel van bos en heide na een brand duurt soms 5 tot 10 jaar. Objecten in recreatiegebieden kunnen verloren gaan bij een natuurbrand.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichting omgeving
- Kennisdeling initiatiefnemers
- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeeld

In 2024 is er een grote natuurbrand geweest bij de Sallandse Heuvelrug. Hierbij stond een gebied ter grootte van 25 voetbalvelden in brand.

7.3 Extreem weer

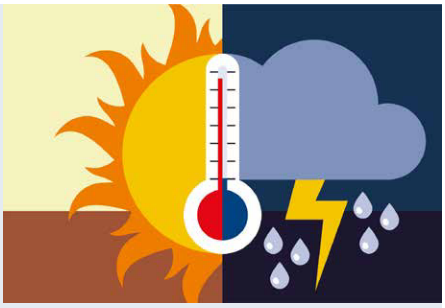

Door klimaatverandering hebben we vaker te maken met extreem weer. Hieronder vallen meerdere risicotypen. Wateroverlast kan voor Twente problematisch zijn, vooral bij de kortdurende hevige buien in stedelijk gebied. De vitale en kwetsbare infrastructuur ondervindt hier hinder van. Ook kan dit een grote impact op de hulpdiensten hebben. Doordat wegen minder begaanbaar worden, komt de bereikbaarheid van hulpdiensten in het gedrang. Ook kan de elektriciteit uitvallen. Op deze manier kan de schade flink oplopen. De langdurige buien treffen vooral de landelijke gebieden. Hier kan het gevolg bijvoorbeeld een mislukte oogst zijn door natte gronden.

Hitte heeft vooral invloed op de gezondheid van mens en dier. De toename van de temperatuur verloopt geleidelijk over meerdere jaren. De winters worden warmer en we krijgen in de zomer met hogere temperaturen te maken. Juist in de zomer is de impact van hitte op gezondheid het grootst. Dit zie je aan het toenemende aantal sterfgevallen en zieken.

Lange periodes van droogte zijn de afgelopen jaren vaak voorgekomen en nemen in de toekomst alleen maar toe. Het duurt een lange tijd voordat het grondwaterpeil weer op peil is. Door een dalende grondwaterstand, daalt de bodem op steeds meer plekken. Ook neemt de kans op natuurbranden toe. Hierbij komt dat bluswatervoorzieningen in de vorm van open water minder beschikbaar zijn door droogvallende beken en waterbronnen. Droogte vormt ook steeds meer een schadepost voor de landbouw. Schade voor natuur valt lastig in euro's uit te drukken, maar de ecologische schade was behoorlijk de afgelopen jaren. Ook is er schade door extra waterwinning door drinkwaterbedrijven. Daarnaast heeft droogte geleid tot verminderde

scheepvaart over het Twentekanaal en kan de bodem in delen van Twente instabieler worden door uitgedroogde grondlagen.

Een flinke storm kan veel overlast veroorzaken door bijvoorbeeld omgewaaide bomen en rondvliegende objecten. Vaak gaat een storm gepaard met hevige regenval. Het risico op overstroming is in Twente klein. Het gaat over een relatief klein risicogebied en met beperkte waterdieptes. In dat risicogebied ligt voornamelijk landelijk gebied. Dit heeft minder effect dan wanneer er een dichtbevolkt gebied naast de rivier zou liggen.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Extreme neerslag kan zowel directe als indirecte gevolgen hebben. De directe gevolgen zijn bijvoorbeeld het onderlopen van wegen en tunnels en vollopen van kelders, wat snel volgt op de periode wanneer de neerslag valt. Indirecte gevolgen ontstaan wanneer een periode van langdurige neerslag in de regio en/of in Duitsland voor een hoge waterstand zorgt, waardoor de rivieren enkele dagen later buiten hun oevers kunnen treden. De mate van de ernst van de gevolgen is onder andere afhankelijk van het gebied waar de overlast zich voordoet, namelijk het verstedelijkte of buitengebied. Een hevige storm kent hoofdzakelijk directe gevolgen, zoals gewonden en schade door rondvliegende takken of objecten. Door neerslag (sneeuw en/of ijzel) is er een toename van gladheid en slecht zicht, waardoor er een toename is van het aantal (blikschade) ongevallen.
In het geval van een droogteperiode neemt de ernst van problemen pas in de loop van de tijd toe. Door hitte kan infrastructuur vervormen (bruggen, spoor, asfalt). Risicogroepen zoals ouderen, zieken en jonge kinderen hebben moeite om verkoeling te zoeken en krijgen gezondheidsklachten. Met name in stedelijke gebieden blijft de warmte hangen in gebouwen. De temperatuur van oppervlaktewater neemt afhankelijk van onder andere waterdiepte toe tot orde grootte 26 graden Celsius. Door droogte daalt het waterpeil en wordt het droog in de natuur en landbouw. De kans op natuurbranden neemt toe. Bedrijven die afhankelijk zijn van koelwater, waaronder elektriciteitscentrales, komen in de problemen.

Verbondenheid

Extreme hitte kan impact hebben op het stroomnetwerk. Hogere temperaturen zorgen voor een grotere vraag naar elektriciteit, bijvoorbeeld door airconditioning en koeling, terwijl de transportcapaciteit juist afneemt. Dit kan leiden tot overbelasting van het netwerk en in sommige gevallen tot spanningsdalingen of uitval.
Wateroverlast kan zorgen voor keteneffecten, bijvoorbeeld lokaal en tijdelijk uitvallen van de elektriciteitsvoorziening (een middenspanningstation kan onderlopen en uitvallen) en het gsm-netwerk kan lokaal en tijdelijk onderlopen, uitvallen of overbelast raken.
Doordat wegen blank komen te staan, kunnen bepaalde gebieden niet meer toegankelijk zijn of slecht bereikbaar. Waardoor personen die niet zelfredzaam zijn of afhankelijk zijn van medische hulp, niet meer geholpen kunnen worden. In een enkel geval kan rioolwater naar boven komen in huizen. Putdeksels kunnen opdrijven, waardoor gaten in de weg ontstaan die niet zichtbaar zijn, dit kan leiden tot kleinschalige ongevallen. In musea en archieven kan waardevol en/of uniek materiaal beschadigd raken en verloren gaan. Regelmatig leidt winters weer tot verkeersongevallen op de (snel)weg.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichting omgeving
- Kennisdeling initiatiefnemers
- Kennisdeling en advisering partners
- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeelden

In 2024 had een kortdurende, zeer hevige bui tot gevolg dat meerdere huizen in de wijk Pathmos in Enschede onderliepen en voor meerdere jaren onbewoonbaar werden verklaard. In 2018 hadden we te maken met een langdurige periode van droogte. Ook in de jaren daarna is vaak sprake geweest van droogte.

7.4 Brand in instelling met verminderd zelfredzame aanwezigen

In een gebouw met niet- of verminderd zelfredzame personen kan een brand ontstaan. Mogelijke oorzaak van het incident kan een klein brandje zijn als gevolg van (las- of slijp-) werkzaamheden, waar de betrokken medewerker er niet in slaagt deze direct te blussen. Andere mogelijke oorzaken zijn kortsluiting, oververhitting van elektrische apparatuur of onzorgvuldig handelen van een rokende patiënt, bezoeker of medewerker. Tenslotte is het mogelijk dat de brandbeveiligingsinstallatie niet afdoende functioneert, waardoor een beginnend brandje niet tijdig wordt ontdekt en BHV personeel niet tijdig kan ingrijpen. De beschikbaarheid van bluswater kan soms beperkt zijn, omdat deze is ingericht op kleine (beginnende) incidenten. Het kost tijd grootschalige watertransportsystemen op te bouwen om een geëscaleerde brand te bestrijden en mensen te redden.

Er zijn verschillende type gebouwen waarin zich verminderd zelfredzame personen bevinden, zoals ziekenhuizen, basisscholen, kinderdagverblijven, bejaardentehuizen en verzorgingstehuizen. Tendens is dat ouderen tegenwoordig langer thuis blijven wonen, eventueel met zorg op afroep. Ouderen die in bejaardentehuizen en verzorgingstehuizen wonen, ontvangen tegenwoordig vaak meer specialistische zorg en zijn minder zelfredzaam dan de ouderen die een aantal jaren geleden in verzorgings- en bejaardentehuizen woonden. Ook zien we momenteel andere vormen van zorginstellingen, zoals zorgboerderijen.

Het aantal personeelsleden dat in deze gebouwen aanwezig is, verschilt. De afgelopen jaren is het aantal personeelsleden minder geworden, vanwege krapte op de arbeidsmarkt. Deze instellingen en hun bedrijfshulp-verlengingsorganisatie dienen er in alle gevallen op ingericht te zijn dat, wanneer zich een incident voordoet, er voldoende personeel aanwezig is voor een tijdige ontruiming van het gebouw.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Een beginnende brand kan escaleren als het niet tijdig ontdekt en geblust wordt. De omvang van het incident wordt onder meer bepaald door de tijd dat een brandwerende scheiding standhoudt, de locatie, omvang en aard van de betrokken afdeling, het aantal (vooral het aantal niet-zelfredzame) mensen en de mate waarin de organisatie en hulpverleners tijdig in staat zijn om bedreigde mensen in veiligheid te brengen.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichting omgeving
- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeelden

In 2023 is er brand geweest bij woonzorglocatie De Hoge Es in Nijverdal. Hier waren veel verminderd zelfredzame personen aanwezig, die tijdig het pand hebben kunnen verlaten. Er zijn verder geen gewonden gevallen.

In 2022 vond er een brand plaats bij het zorgcomplex Krönnenzommer in Hellendoorn. Hier waren veel verminderd zelfredzame personen aanwezig, die op tijd het pand hebben kunnen verlaten. Er zijn geen gewonden gevallen.

7.5 Brand in wooncomplex met verminderd zelfredzame aanwezigen

Het is bekend dat mensen tegenwoordig langer zelfstandig thuis blijven wonen. Mensen verhuizen minder snel naar bejaarden- of verzorgingstehuizen. Vaak zijn dit mensen die bij een incident verminderd zelfredzaam zijn. Op de plekken waar veel verminderd zelfredzame mensen wonen, veelal appartementencomplexen, is er vaak geen bedrijfshulp-verleningsorganisatie aanwezig. Hulpdiensten hebben geen zicht op de werkelijke verblijfplaats van deze doelgroep, waardoor hulpdiensten bij een incident in een dergelijk object verrast kunnen worden met personen die hulpbehoevend zijn.

Dergelijke wooncomplexen zijn geregeld gesitueerd boven of naast parkeergarages, winkelcentra of zorgcentra. Brand in deze objecten kan diverse oorzaken hebben. Vaak is er in het object waar de brand ontstaat wel aandacht voor brandveiligheid en zijn hier tijdens de bouw eisen aan gesteld. Met het ontwerp is echter rekening gehouden met de wettelijke eisen voor woonfuncties, terwijl in de praktijk er veelal mensen wonen die bij een incident verminderd zelfredzaam zijn. Reguliere woonfuncties zijn er niet op ingericht om de bewoners in geval van nood te ondersteunen in de weg naar een veilige plek.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

De mogelijke oorzaken van het ontstaan van een brand lopen uiteen. Bij ouderen zien we vaak dat de brand in de keuken is ontstaan door brandgevaarlijke activiteiten. Een beginnend brandje kan escaleren als het niet tijdig ontdekt en geblust wordt. De omvang van het incident wordt verder bepaald door de tijd dat een brandwerende scheiding standhoudt, de (omvang van de) locatie, het aantal (vooral het aantal niet-zelfredzame) aanwezigen en de mate waarin hulpverleners tijdig in staat zijn om aanwezigen in veiligheid te brengen.

Beïnvloedbaarheid

- Kennisdeling met initiatiefnemers
- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeeld

In 2021 vond er een uitslaande brand plaats in een appartementencomplex aan de Stadshagen in Delden. Hierbij zijn twee mensen om het leven gekomen.

7.6 Brand in dichte binnenstad

Binnensteden kenmerken zich vaak door een diversiteit van gecombineerde functies, zoals wonen boven winkels en horeca. Deze historische panden zijn vaak aaneengesloten en door de jaren heen verbouwd op basis van wetgeving, waarbij brandpreventieve voorzieningen nog niet geborgd waren. Daarnaast zijn binnensteden compact opgezet wat beperkingen met zich meebrengt ten aanzien van bijvoorbeeld brandbestrijding. Ondanks de inspanningen van objectbeheerders en overheidsinstanties is een brand in een dichtbebouwde (historische) binnenstad of kern, zoals bijvoorbeeld in Ootmarsum, niet uit te sluiten.

In dergelijke dichte binnensteden bestaat het risico op brand met uitbreiding naar meerdere panden en kunnen slachtoffers vallen onder bewoners. De straten zijn nauw en daarmee moeilijk bereikbaar voor de hulpverleners. Tevens is de bluswaterbehoefte groter dan in een reguliere woonwijk. Panden zijn aaneengesloten, waardoor slechts vanaf één zijde een beeld kan worden gevormd van het incident. Beeldvorming en bestrijding zijn complexer, doordat slechts één zijde goed bereikbaar is. Verkenning en incidentbestrijding vanaf bijvoorbeeld de achterzijde van het pand kosten meer moeite en nemen meer tijd in beslag, waardoor veel slagkracht noodzakelijk kan zijn voor een inzet vanaf verschillende gebouwzijden.

Dichte binnensteden hebben de volgende kenmerken

- Het gaat om oude bebouwing, vaak van voor 1940.
- Panden staan dicht op elkaar en met meerdere bouwlagen.
- Er is sprake van diverse functies boven en naast elkaar, met name wonen boven winkels.
- Brandontwikkeling kan door verbouw, aanbouw, samenvoegingen, splitsen en materiaalgebruik snel plaatsvinden.
- De bereikbaarheid voor hulpverleners is door smalle toegangswegen beperkt. De vindbaarheid en benadering van adressen boven andere functies is bij incidenten onduidelijk. Beeldvorming van het incident is vaak slechts vanaf één zijde mogelijk.
- Vluchtwegen komen niet rechtstreeks op een veilige locatie uit, maar kan leiden via onderliggende of naastgelegen objecten.
- Er is sprake van meerdere bouwblokken van dit type bebouwing nabij elkaar) in een kern.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Een beginnend brandje kan escaleren als het niet tijdig ontdekt en geblust wordt. De omvang van het incident wordt verder bepaald door de tijd die een brandwerende scheiding standhoudt, de locatie, omvang en aard van het betrokken pand, de bereikbaarheid voor hulpverleners, het aantal bewoners en omwonenden en de mate waarin zij tijdig in staat zijn om zichzelf in veiligheid te brengen. Verschillende functies zitten vaak boven elkaar en ingangen van individuele objecten zijn moeilijk vindbaar. Door de krapte op de woningmarkt wordt dit risicotype steeds breder en neemt de kans op een dergelijke crisis toe. Ook kernen die niet een dichte binnenstad kennen zoals hierboven beschreven, worden steeds meer volgebouwd. Houten vloeren, op- en aanbouw, onderverhuur, splitsing van panden en samenvoeging van panden maakt de waarschijnlijk van een dergelijke brand ook in deze kernen groter.

Beïnvloedbaarheid

- Repressieve maatregelen
- OTOTEL

Voorbeeld

2025: Brand in oude binnenstad Arnhem. Complexe pand indeling, groot vloeroppervlak, hoge vuurlast, meerdere bouwlagen. Wonen boven winkels, beperkte vluchtmogelijkheden, lange vluchtwegen. Panden/gevels met historische waarde (rijks- en gemeentemonumenten). Geen gewonden gevallen.

7.7 Dierziekte overdraagbaar op mens

Nederland heeft een intensieve landbouw, een groot aantal (landbouw)huisdieren en een hoge bevolkingsdichtheid. Nederland neemt intensief deel aan het wereldwijde transport van dieren en ook Nederlandse inwoners verplaatsen zich over de hele wereld. Dierziekten en zoönose (infectieziekte die van dier op mens kan overgaan) zijn door de intensieve en mondiale samenleving waar Nederland onderdeel van uitmaakt niet uit te sluiten. Ook bij grote voorzorg en optimale respons blijven incidenten van landelijke omvang naar verwachting optreden.

In de afgelopen jaren zijn er uitbraken van dierziekten geweest die een noodzaak tot een nationale respons hadden. De gevolgen treffen vooral de agrarische sector en in een enkel geval ook de volksgezondheid. De economische veiligheid wordt geraakt, doordat er grote kosten verbonden zijn aan de bestrijding van de ziekte en er direct gevolgen zijn voor de veestapel en de verkoopbaarheid van producten. De economische schade varieert van enkele miljoenen tot miljarden euro's. Bij een uitbraak van zoönose is er in potentie ook impact op de mens en neemt de kans op verstoring van de sociale en politieke stabiliteit door onrust onder de bevolking toe.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Ons land is een klein land met veel vee. Daarom is een snelle bestrijding van dierziekten voor Nederland belangrijk. Er zijn gebieden waarin veel bedrijven zijn geconcentreerd, waardoor de regio kwetsbaar is voor epidemieën van zeer besmettelijke dierziekten. Een uitbraak heeft grote invloed op de internationale handel in levende dieren en dierproducten. Het preventief ruimen geeft mogelijk spanning met het gevoel van dierenwelzijn en acceptatie onder de bevolking en betrokken agrariërs. Onderdelen van de agrarische sector staan momenteel onder grote financiële druk waardoor een uitbraak van een besmettelijke dierziekte voor een sector extra impact kan hebben als gevolg van de verminderde veerkracht.

Verbondenheid

Er bestaat een relatie met de mogelijkheden tot hulpverlening. Bij een incident (brand, medische urgentie) op een mogelijk besmet bedrijf dienen de hulpverleners en hun materieel ontsmet te worden om verspreiden onder dieren te voorkomen. Aangezien de dierziekte overdraagbaar is op mensen, zijn de mogelijkheden tot incidentbestrijding beperkt. Zorg kan mogelijk worden verleend met persoonlijke beschermingsmiddelen. Afhankelijk van de mate van een mogelijke besmetting kunnen er beperkingen zijn op de mogelijkheden van incidentbestrijding.

Beïnvloedbaarheid

- Repressieve maatregelen
- OTOTEL

Voorbeelden

In mei 2025 was er een vogelgriep besmetting in Oldenzaal.
In juni 2024 was er een vogelgriep besmetting in Bad Bentheim (Duitsland), een aantal van de getroffen maatregelen golden ook voor Twente.

7.8 Dierziekte niet overdraagbaar op mens

Mond- en klauwzeer, varkenspest, runderpest en blauwtong zijn zeer besmettelijke dierziekten die zich kunnen verspreiden onder dieren. Deze ziekten zijn niet overdraagbaar op mensen. Echter, mensen veroorzaken de overdracht van bedrijf tot bedrijf, wanneer zij in contact zijn gekomen met besmette dieren en dit vervolgens overbrengen op dieren in een ander bedrijf.

Dergelijke crises hebben over het algemeen een lange doorlooptijd. De eerste besmettingen en verdenkingen kunnen verspreid zijn over enkele weken. Na bestrijding van de ziekte en ziektehaarden (gedurende enkele maanden) kan zekerheid over het uitblijven van nieuwe ziekteverschijnselen na de laatst geconstateerde besmetting nog enkele maanden uitblijven.

Het verloop van de crisis heeft een belangrijke impact op de getroffen bedrijven en hun eigenaren, met grote socio-economische gevolgen. Een geconstateerde besmetting leidt tot ruiming van het vee, grote economische schade en mogelijk verlies van het eigen bedrijf. Verdenking heeft tevens aanzienlijke consequenties, omdat een bedrijf wordt geïsoleerd en transporten worden verboden. Ook de emotionele impact is groot, omdat (schijnbaar) gezonde dieren worden geruimd en door transportverboden ook sociale structuren onder druk komen te staan.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Ons land is een klein land met veel vee. Daarom is een snelle bestrijding van dierziekten voor Nederland belangrijk. Er zijn gebieden waarin veel bedrijven zijn geconcentreerd waardoor de regio kwetsbaar is voor epidemieën van zeer besmettelijke dierziekten. Het kan zijn dat veehouders in de getroffen gebieden hun dieren moeten laten afmaken om te voorkomen dat het virus zich verspreidt. Daarnaast heeft een uitbraak grote invloed op de internationale handel in levende dieren en dierproducten. De Europese Unie verplicht de aangesloten landen - en dus ook Nederland - om besmettelijke dierziekten te bestrijden.

Verbondenheid

Er bestaat een relatie met de mogelijkheden tot hulpverlening. Bij een incident zoals een brand, op een mogelijk besmet bedrijf dienen de hulpverleners en hun materieel ontsmet te worden om verspreiding onder dieren te voorkomen.

Beïnvloedbaarheid

- Repressieve maatregelen
- OTOTEL

Voorbeelden

Jaarlijks zijn er besmettingen met blauwtong onder schapen en runderen. De laatste uitbraken van mond- en klauwzeer in Nederland waren in 1986 en 2001. Sinds 2001 is Nederland officieel MKZ-vrij.

7.9 Ziektegolf

Bij een ziektegolf is er sprake van een (dreigende) grootschalige uitbraak onder mensen van een infectieziekte zoals een influenzapandemie of SARS. Dergelijke ziekten kunnen een ernstige bedreiging of beschadiging van leven en gezondheid vormen, denk aan de COVID-19 uitbraak. De effecten verschillen per type ziekte, dus de impact kan hierdoor anders zijn. Door een dergelijke uitbraak kan de continuïteit van (overheids)zorg in gevaar komen. Ook kan er sprake zijn van een ernstige verstoring van de openbare orde en veiligheid, scholen worden (mogelijk) gesloten en gezonde mensen blijven thuis om zieke familieleden te verzorgen of uit angst voor besmetting. Het aantal personen dat uitvalt tijdens een grieppandemie kan oplopen tot 30%.

De geneeskundige keten wordt zwaar belast door een grote toestroom van patiënten en door ziekteverzuim onder het eigen personeel. Mogelijk moeten de ziekenhuizen worden afgeschermd van een toestroom van patiënten om de schaarse en beperkte gespecialiseerde zorg zo eerlijk mogelijk te verdelen. Om de zorgcontinuïteit zoveel mogelijk in stand te houden, is een bovenregionaal (internationaal) gecoördineerde inzet van diensten en organisaties vereist. Omdat het zeer waarschijnlijk is dat bij een ziektegolf ook omliggende regio's getroffen zijn, zijn de mogelijkheden om gebruik te maken van capaciteit in die regio's of bijstand vanuit die regio's beperkt.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Ziekteverwekkers komen vaak vanuit het buitenland in Nederland terecht. Bio terrorisme is tevens een denkbare (minder waarschijnlijke) oorzaak met een andere impact. Verder zijn de hoeveelheid getroffen mensen, de besmettelijkheid, mogelijkheden tot behandeling en de duur van belang.

Verbondenheid

Aansluitend op het Twents Generiek Draaiboek Infectieziektenbestrijding, stellen partners hun eigen (monodisciplinaire) continuïteitsplannen op, of vullen zij eventueel bestaande plannen aan om de continuïteit van hun organisatie te waarborgen.

Een belangrijk te verwachten effect is dat niet alleen zieke medewerkers thuisblijven. Ook gezonde medewerkers blijven thuis, zij doen dat om familie te verplegen. Gelet op eerdere infectieziektecrises (zoals de Spaanse griep van 1918, de Aziatische griep van 1957, de Hongkong griep van 1968 en COVID van 2020) kan een uitbraak van een grootschalige infectieziekte worden gevolgd door een nieuwe uitbraak (een nieuwe golf).

Beïnvloedbaarheid

- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL
- Planvorming

Voorbeeld

De COVID-19 pandemie heeft geduurd van maart 2020 tot mei 2023 en heeft grote impact gehad op vele levens, wereldwijd.

7.10 Paniek in menigte

De aanleidingen voor paniek in menigten kunnen divers zijn. Mogelijkheden kunnen evenement gerelateerd zijn zoals overcrowding (een te hoge publieksdichtheid), brand c.q. ontploffing of een grootschalige ordeverstoring. Maar ook het aantreffen van een verdacht pakketje of een persoon die paniek veroorzaakt, al dan niet moedwillig (denk aan de damschreeuwer tijdens de Nationale Dodenherdenking op de Dam op 4 mei 2010) kunnen aanleiding zijn voor paniek in een menigte. Twente kent zowel veel (grootschalige) evenementen waar grote groepen personen bij elkaar komen, als drukbezochte plekken zoals de zaterdagmarkt in Enschede, of een zomerse dag op het Hulsbeek in Oldenzaal. In een tijd waarin er sprake is van verschillende type dreigingen, zoals terroristische, militaire en hybride dreigingen zoals langdurige uitval van nutsvoorzieningen, zijn mensen alerter, maar ook meer gespannen. Dit kan de kans verhogen op een incident die mogelijk paniek in een menigte als gevolg heeft.

De te verwachten gevolgen van paniek in een menigte zijn zeer divers en (vrijwel) onafhankelijk van de oorzaak. Mogelijke oorzaken zijn hieronder weergegeven:

- Plotselinge weersomslag: Vooral tijdens de zomerperiode kan het weer plotseling omslaan of plaatselijk veel sterkere effecten hebben dan verwacht op basis van de weersvoorspelling.
- Grootschalige ordeverstoring: Hoge concentraties van mensen kunnen, al dan niet geregisseerd, leiden tot gewelddadige uitbarstingen.
- Ontploffing en brand: Een hoge concentratie voertuigen, apparatuur, brandbare materialen (tentdoek, gasflessen, generatoren, etc.) en mensen kan leiden tot brand met grote effecten.
- Overcrowding: Hoge concentraties van mensen in een beperkte ruimte kan leiden tot overcrowding.
- Aantreffen verdacht pakketje: het aantreffen van een verdacht pakketje (al dan niet risicovol) kan leiden tot paniek in de menigte.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

De mate van het ontstaan van (grote) paniek is niet in te schatten. De aan- en afvoerwegen zijn mogelijk geblokkeerd door publiek dat de omgeving wil verlaten. Vertraagde aan- en afvoer kan tot gevolg hebben dat hulpverlening aan slachtoffers beperkt wordt. Gepubliceerde beelden van de ontstane paniek kunnen leiden tot oplopende druk op de hulpverleningsorganisaties. Verder spelen oorzaak (moedwillig of niet), hoeveelheid getroffen mensen en locatie een rol.

Verbondenheid

Paniek in menigte kan zowel de aanleiding als het gevolg zijn van andere scenario's.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichting omgeving
- Kennisdeling met initiatiefnemers
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeelden

De Dam schreeuwer tijdens de herdenking op 4 mei 2010.
In 2010 vond in Duisburg (Duitsland) tijdens de Love Parade een ernstige verdrukking plaats als gevolg van blinde paniek. Hierbij vielen 21 doden en 509 gewonden.

7.11 Gewelddadigheden rondom voetbal

Onregelmatigheden rondom voetbalwedstrijden kunnen door verschillende factoren of een combinatie van factoren ontstaan, zoals een rode kaart die naar de mening van één club onterecht is of de uitslag van de wedstrijd. Daarnaast kan de plek op de ranglijst, of zelfs eventuele degradatie van invloed zijn. Deze factoren maken de spanning die er vaak al heerst groter. Bij voetbalrellen speelt emotie een belangrijke rol, waardoor incidenten uit de hand kunnen lopen. De rivaliteit tussen clubs is vaak gebaseerd op gevoelens en een jarenlange historie. Het ontstaan van rellen kan dan ook niet zondermeer worden toegewezen aan één oorzaak.

Voorafgaand aan een voetbalwedstrijd vindt een inschatting plaats in hoeverre een wedstrijd te bestempelen is als risicowedstrijd. Vervolgens worden de nodige preventiemaatregelen getroffen en afspraken gemaakt tussen partijen, om te voorkomen dat de situatie in/rondom het stadion en in de stad uit de hand kan lopen. Door de toenemende deelname aan het Europees voetbal van FC Twente is er meer risico van buitenaf, deze wedstrijden worden vaak als risicowedstrijden gezien.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Een collectief gevoel van onvrede kan bijdragen aan ordeverstoringen, waarbij het gevoel van onvrede op een bepaald moment naar boven komt. Directe aanleidingen tot gewelddadigheden rondom voetbalrellen, zijn veelal onvoorspelbaar: een beslissing in de wedstrijd door de scheidsrechter, het gedrag van een individuele speler, een ingezet spreekkoor, maar ook een woordenwisseling, een als ongewenst ervaren duw of aanraking of vooraf georganiseerde gewelddadigheden. Het aantal personen dat op de been is, de meteorologische omstandigheden, de mate van voorbereiding op het ontstaan van voetbalrellen en de genomen preventieve maatregelen spelen ook een rol.

Beïnvloedbaarheid

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving
- OTOTEL

Voorbeelden

Tijdens een wedstrijd in 2025 tegen FC Groningen is een supporter van de uitspelende club van de tribune gevallen, dit had gewelddadigheden tussen supporters van beide clubs tot gevolg. De wedstrijd werd gestaakt. In 2022 tijdens een wedstrijd van Heracles Almelo tegen PEC Zwolle is het uitvak van het stadion in Almelo vernield door aanhangers van de tegenstander. Dit heeft geleid tot ongeregeldheden in en rondom het stadion.

7.12 Maatschappelijke onrust

Onder maatschappelijke onrust verstaan we het verschijnsel van hevige ongerustheid en emotionele reacties bij (diverse) groepen mensen als gevolg van een schokkende gebeurtenis, waarbij het risico bestaat op escalatie, verstoring van de openbare orde en veiligheid en een toename van deze problematiek. Twente kent van oudsher een diverse bevolkingssamenstelling. Hierdoor en door de toenemende rol van internet en de globalisering, kunnen gebeurtenissen leiden tot tegenstellingen onder bevolkingsgroepen en maatschappelijke onrust. De geopolitieke situatie en de onrust in de binnenlandse politiek kunnen daarbij werken als katalysator. Door de COVID-19 pandemie is nog meer zichtbaar geworden dat verschillende opvattingen tussen groepen en de mogelijkheden die internet en media bieden om deze opvattingen te delen, polarisatie in de hand kunnen werken. Ook de vluchtelingenproblematiek zorgt voor brede maatschappelijke discussie. Het vertrouwen in de overheid is door allerlei gebeurtenissen en ontwikkelingen lager dan een aantal jaren geleden.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Maatschappelijke onrust is van alle tijden. De uitingsvormen en aanleidingen kunnen in de loop van de tijd enigszins verschillen, maar aan de basis van alle vormen liggen één of meer basale menselijke behoeften. Indien deze behoeften bedreigd worden, kunnen mensen boos en verontwaardigd reageren. Denk hierbij aan behoeften zoals inkomen, wonen, identiteit van de eigen groep, veiligheid, gezondheid, politieke stabiliteit en grondrechten.

Maatschappelijke onrust ontstaat bij:

- Een voedingsbodem, vaak onderliggende maatschappelijke problemen;
- (de dreiging van) één of meerdere incidenten, die heftige reacties veroorzaken bij inwoners, in de media of in de politiek en die symbool staan voor bestaande maatschappelijke spanningen en problemen. Dit kan een dramatisch incident zijn, maar ook een vrij klein incident dat de druppel vormt die de emmer doet overlopen.

Verbondenheid

Maatschappelijke onrust kan zowel de aanleiding als het gevolg zijn van andere scenario's. Denk bijvoorbeeld aan een brand in een kwetsbaar object, zoals een gevangenis of religieuze instelling.

Beïnvloedbaarheid

- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL

Voorbeelden

Vele lokale, casussen van (dreigende) maatschappelijke onrust, zoals familiedrama's, zelfdodingen en incidenten op scholen. Ook een voorbeeld is de aangekondigde komst van asielzoekers in Albergen (2024/2025).

7.13 Brandbare, explosieve of giftige stof bij spoorvervoer

Het goederenvervoer per spoor in Nederland verloopt via en aantal hoofdroutes en knooppunten. Nabij die knooppunten, op emplacementen, kan een herschikking plaatsvinden van wagons. In Twente heeft Hengelo een emplacement en heeft Oldenzaal wachtsporen. Over het spoor worden onder andere wagons vervoerd met brandbare, explosieve en giftige stoffen. Incidenten met brandbare gassen (LPG) kunnen leiden tot een fakkelbrand, wolkbrand of een Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion (BLEVE). Ook kunnen er giftige stoffen vrijkomen bij een incident. Dit heeft grote gevolgen voor het spoorvervoer en de veiligheid in de directe omgeving van het incident.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Oorzaken voor een incident met gevaarlijke stoffen bij spoorvervoer kunnen zijn: interactie tussen treinen, ongeval bij gelijkvloerse kruising, locomotief wisselen, intrinsiek falen, bijvoorbeeld door een brand of een externe invloed.
We zien dat de ruimte rondom het spoor steeds intensiever wordt gebruikt, waardoor de impact van een incident groter wordt, doordat er meer mensen aanwezig zijn. Daarnaast hebben ook invloed het type stof/gas, weersomstandigheden, de hoeveelheid treinen met gevaarlijke stoffen die over het spoor gaan, beleidskeuzes rond externe veiligheid en de mate waarin de benodigde maatregelen aan de vervoerskant zijn genomen.

Verbondenheid

In het geval van vrijkomen van gevaarlijke stoffen is het effect op de omgeving groot. Het intensieve gebruik van de omgeving heeft invloed. Grote branden, instorten gebouwen en/of ontwrichting van de omgeving is mogelijk. Bij het vrijkomen van toxische stoffen kan het effectgebied zich uitstrekken over een groot gebied, onder andere afhankelijk van de weersomstandigheden.

Beïnvloedbaarheid

- Beïnvloeding wet- en regelgeving
- Advisering inrichting omgeving
- Repressieve maatregelen
- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL
- Risicocommunicatie
- Planvorming

Voorbeeld

In 2023 is er in Ohio (Verenigde Staten) een goederentrein met gevaarlijke stoffen ontspoord. Gevolg was een langdurige brand van twee dagen en ernstige milieuschade.

7.14 Brandbare, explosieve of giftige stof bij inrichting

Voor de opslag, overslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen binnen inrichtingen is een vergunningstelsel ingericht om risico's te minimaliseren en beheersen. Bedrijven zijn verplicht om kans- en effect reducerende maatregelen te nemen om incidenten te voorkomen en te beperken. Een incident kan desondanks toch gebeuren.

Scenario's en effecten zijn denkbaar bij industriële bedrijven die vallen onder de Seveso-richtlijn, Milieubelastende activiteiten op basis van bijlage VII uit het BKL, emplacementen, of opslagen voor verpakte gevaarlijke stoffen (PGS 15), zoals die in elke gemeente binnen de regio Twente (kunnen) voorkomen.
Er kan sprake zijn van een kleine lekkage, het breken van een leiding of het leeglopen van een tank. De kans op continue uitstroom bij lekkage (met kleinere effectafstanden, gedurende lange tijd) is groter dan de kans op een instantané uitstroom (met grote effectafstanden, gedurende kortere tijd). Ook zijn toxische effecten denkbaar bij brand in een opslag met gevaarlijke stoffen. Incidenten met brandbare gassen kunnen leiden tot branden of tot een Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion (BLEVE).

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Een continue uitstroom van bijvoorbeeld ammoniak kan ontstaan door een lekkage in de aansluitleiding, of het afbreken van een koppeling of flens tijdens verlading. Oorzaken kunnen ook zijn het breken of losschieten van een laad- en losslang en het lekken of falen van een tank met een toxische stof. Ook zijn mechanische oorzaken mogelijk, zoals een aanrijding (door bijvoorbeeld een heftruck) met een leiding of tank. Van invloed op de omvang van een incident met een toxische stof zijn de weersomstandigheden, de hoeveelheid en aard van de gevaarlijke stof, het type uitstroom (gas- of vloeistof-fase) de omvang van de lekkage, de duur van de uitstroom, het aantal aanwezigen in het benedenwindse effectgebied en de effectiviteit van maatregelen bij repressief optreden. Van invloed bij een explosie of een brand zijn o.a. de omvang van de explosie of de brand en het aantal aanwezigen.

Verbondenheid

In het effectgebied van een toxisch incident kunnen zich bijvoorbeeld verkeersongevallen voordoen als automobilisten of fietsers onwel worden door de damp. Om dit te voorkomen worden wegen in het effectgebied afgesloten. Bij een brand of een explosie kan deze gebeurtenis weer een volgende gebeurtenis creëren binnen de inrichting met escalatie tot gevolg.

Beïnvloedbaarheid

- Beïnvloeding wet- en regelgeving
- Kennisdeling met initiatiefnemers
- Advisering inrichting omgeving
- Repressieve maatregelen
- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL
- Risicocommunicatie
- Planvorming

Voorbeelden

In 2025 explodeerde een silo bij FrieslandCampina in Borculo als gevolg van een chemische reactie. Vervolgens was er een grote oranje rookwolk te zien in de omgeving. Hierbij is opgeschaald naar GRIP 2.
In 2021 kwam er een giftige stof vrij bij Thales in Hengelo. Hierbij is opgeschaald naar GRIP 1.

7.15 Incident nabij kerncentrale

Twente heeft te maken met de nabije kerncentrale Emsland in Lingen (Duitsland) en twee nucleaire installaties van het type B, te weten de vestigingen van Urenco Nederland B.V. te Almelo en Urenco Deutschland GmbH te Gronau (Duitsland). In 2023 is Duitsland gestart met de ontmanteling van de kerncentrale in Emsland. Door het aanwezige nucleaire materiaal zijn de risico's de komende jaren echter nog niet verdwenen. Vanwege de Urenco vestigingen is er transport van radioactieve stoffen over de weg en over het spoor. Dit gaat met name via de spoorlijn Deventer - Almelo - Duitsland en over de snelweg A1. De wet- en regelgeving schrijft maatregelen voor om de werkzaamheden en transporten zo veilig mogelijk uit te voeren. Doorgaans is de wet- en regelgeving voor radioactieve stoffen strenger dan voor andere gevaarlijke stoffen. Ook het toezicht vanuit de overheid is strikter. Bovendien is het operationeel optreden van de hulpdiensten voorbereid in (onder andere) rampbestrijdingsplannen.

In Ahaus (Duitsland) wordt kernafval opgeslagen. Dit betreft de opslag van hoogradioactief afval, maar ook middel en zwak radioactief afval. Er is geen toename van de opslag van hoogradioactief afval, waardoor de risico's niet stijgen. De straling van middel en zwak radioactief afval, die bij een mogelijk incident vrijkomt, is veel kleiner dan bij hoogradioactief afval. Voor de opslag geldt wet- en regelgeving. De vergunning voor de opslag in Ahaus loopt tot 2036. De opslag van radioactief afval is zodanig ingericht dat het vrijkomen van radioactieve straling nagenoeg niet mogelijk is. Het is niet aannemelijk dat het effect van een mogelijk incident reikt tot aan de Nederlandse grens. Wel zoekt Duitsland naar nog meer opslagmogelijkheden van radioactief afval in het grensgebied. Deze ontwikkeling kan invloed hebben op de Twentse situatie en eventuele risico's met zich meebrengen voor het grensgebied.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

De impact van een incident met radioactief materiaal is afhankelijk van de aard van de stof. Bij een kerncentrale is dit (grootschalige) besmetting met radioactief materiaal. Bij de nucleaire installaties van het type B en gerelateerde transporten zijn dit voornamelijk lokale giftige effecten. Door wet- en regelgeving en streng toezicht door de overheid wordt de waarschijnlijkheid van een incident laag gehouden.

Verbondenheid

Incidenten rondom een kerncentrale zorgen snel voor maatschappelijke onrust en bestuurlijke vragen. Ook als er weinig sprake is van effecten op de fysieke veiligheid.

Beïnvloedbaarheid

- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Risicocommunicatie
- Planvorming

Voorbeeld

In 2011 vond er een ernstige kernramp plaats in Fukushima (Japan). Na een zware aardbeving en tsunami viel de stroomvoorziening van de kerncentrale uit, waardoor de koeling van de reactoren stopte. Daardoor oververhitte de brandstof, ontstonden waterstofexplosies en kwam radioactief materiaal vrij. Rond de centrale is nog steeds een verboden zone van zo'n 300 km² waar bewoners niet permanent mogen terugkeren vanwege radioactieve besmetting. Het was de ernstigste kernramp sinds Tsjernobyl (1986).

7.16 Incident in de ondergrond

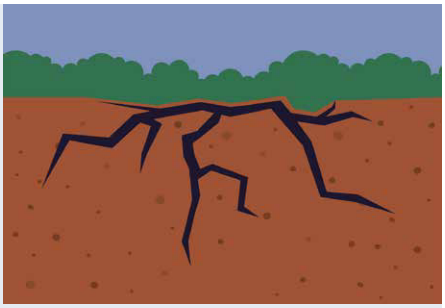

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 zijn er veel activiteiten in de Twentse ondergrond. Dit kan leiden tot bodemdaling, bevingen en lekkages. Er wordt continu seismologisch onderzoek gedaan (metingen door Staatstoezicht op de Mijnen) in Noordoost-Twente. Er zijn nog nooit zorgwekkende seismologische activiteiten waargenomen. Scenario's met lekkages in de grond zijn denkbaar bij (deels buiten productie gestelde en deels in gebruik zijnde) zoutcavernes in het gebied tussen Hengelo en Enschede en buiten productie gestelde behandelingslocaties van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), voornamelijk in Noordoost-Twente. In de afgelopen jaren zijn meerdere lekkages met kalk, gips en pekel opgetreden en is geconstateerd dat er bij meerdere oude boorputten sprake is van verontreiniging.

Effecten van een dergelijk scenario uiten zich vooral op het vlak van milieu (verontreiniging van grond en water of sterke concentraties in de lucht). Gevaar is dat er veel tijd zit tussen het begin van de lekkage en het ontdekken. Indirect kunnen, als gevolg van inname van verontreinigd water, daardoor ook slachtoffers vallen onder dieren, of in een uitzonderlijk geval zelfs onder mensen. Door onzekerheid over de situatie onder de grond, is maatschappelijke onrust en bestuurlijke aandacht een aandachtspunt.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Zowel de opslagvoorziening zelf (caverne) als de toevoerleiding er naartoe kunnen lek raken. Mogelijke oorzaken daarvan zijn teruglopende kwaliteit door ouderdom van materiaal of verzakkingen/verschuivingen van grondlagen. Van invloed op de omvang van de effecten kan de tijdsduur tussen lekkage en ontdekking van vervuiling zijn. Daarnaast de mate van verzakking of verschuiving.

Verbondenheid

Mogelijke gevolgscenario's zijn maatschappelijke onrust, een zinkgat, mogelijk verkeersincidenten en (in uiterste geval) verontreiniging in drinkwaternet.

Beïnvloedbaarheid

- OTOTEL

Voorbeeld

In 1991 stortte in Hengelo het dak van een oude zoutcaverne in, waardoor een zinkgat van zo'n 30 meter breed ontstond. Een aantal grote bomen verdween in het gat, maar omliggende gebouwen bleven gespaard.

7.17 Luchtvaartongeval tijdens start of landing

Uit de incidenthistorie wereldwijd blijkt dat relatief veel ongevallen zich voordoen vlak na de start of vlak voor de landing. 85% van de ongevallen bij het landen of starten bij luchthavens gebeurt binnen 10 km in het verlengde van de start- of landingsbaan, waarvan het grootste gedeelte in de directe nabijheid van de luchthaven plaatsvindt. Luchthavens beschikken over een luchthavenbrandweer en hebben plannen en procedures die ook regelmatig worden beoefend. In de nabijheid van de luchthaven liggen meerdere steden waaronder Oldenzaal, Enschede en Hengelo. De directe omgeving van de luchthaven is dunbevolkt, behalve delen van Oldenzaal (onder aan- en afvliegroute).

Twente Airport is een burgerluchthaven van regionale betekenis. De luchthaven kan jaarlijks circa 20.000 vliegbewegingen en 10.000 zweefvliegbewegingen verwerken. Jaarlijks kunnen er ook enkele End of Life vliegtuigen landen. Met End of Life wordt bedrijvigheid voor duurzame ontmanteling van vliegtuigen die aan het eind van hun economische levensduur zijn bedoeld. Het gaat om grote commerciële vliegtuigen van alle typen, zonder passagiers en vracht, maar met een cockpitbemanning. Over het algemeen blijft het aantal personen aan boord onder de twaalf. Enkele keren per jaar bevinden zich 50 tot 90 passagiers aan boord.

Naast chartervluchten vinden er ook regelmatig defensieoefeningen plaats waarbij het aantal personen aan boord van de luchtvaartuigen hoger dan gemiddeld is; hierbij valt te denken aan oefeningen met parachutisten. Het aantal personen aan boord blijft dan onder de twintig. Dergelijke oefeningen hebben zowel in 2023 als 2024 plaatsgevonden. In 2024 heeft Defensie ook een evacuatieoefening gehouden op Twente Airport waarbij met een aantal transportvliegtuigen groepen evacuees werden opgepikt. Het is mogelijk dat Defensie in de toekomst meer oefeningen gaat uitvoeren.

Tenslotte wordt er wel eens getest met drones (onbemande luchtvaartuigen) op Twente Airport. Bijvoorbeeld door de politie en de brandweer. In 2025 heeft Defensie geoefend met onder andere de X-300 Integrator.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Mogelijke oorzaken voor een luchtvaartongeval zijn bijvoorbeeld menselijk falen (bijv. van piloten) en technisch falen. Daarnaast zijn er externe factoren, die niet te herleiden zijn tot menselijk handelen of technisch falen (bijvoorbeeld weersomstandigheden of vogels). Maar ook externe factoren die te herleiden zijn tot menselijk handelen zoals sabotage, vandalisme en het plegen van een aanslag kunnen een incident veroorzaken. Bij een eventueel incident is het moeilijk bereikbaar en kan er sprake zijn van een beperkte hoeveelheid bluswater.

Verbondenheid

Risicovol weer kan ten grondslag liggen aan een incident en kan de omstandigheden bemoeilijken. Een luchtvaartongeval nabij de A1 kan effecten, zoals beschreven in het scenario "verkeersongeval snelweg", veroorzaken.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichting omgeving
- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Planvorming

Voorbeeld

In 2009 vond er een luchtvaartongeval plaats bij Schiphol. Turkish Airlines-vlucht 1951 stortte kort voor de landing neer, waarna het in drie stukken brak. Bij het ongeval kwamen negen van de 135 inzittenden om het leven.

7.18 Verkeersongeval snelweg

Twente kent relatief een hoge dichtheid van snelwegen. Bovendien is de A1 onlangs verbreed vanaf Deventer tot aan knooppunt Azelo. Tussen knooppunt Buren en knooppunt Azelo komen de snelwegen A1 en A35 samen. Hiervoor is het scenario verkeersongeval (snel)weg uitgewerkt. De strookwisselingen en toe- en afritten zorgen voor een onrustig verkeersbeeld en een perceptie van veel ongevallen. Door de huidige economische voorspoed neemt de verkeersdruk toe, ook op het onderliggende wegennetwerk.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Een incident met een eerste voertuig kan leiden tot een grootschaliger incident als meerdere bestuurders een botsing niet weten te voorkomen. Het aantal slachtoffers wordt bepaald door het aantal inzittenden per voertuig en het aantal betrokken voertuigen. Als er sprake is van brand, dan is de beschikbaarheid van bluswater (over het algemeen) beperkt en mogelijk zelfs niet toereikend voor kleinere incidenten. Het kost de hulpverleningsdiensten waarschijnlijk enige moeite en tijd om de plaats van het incident te bereiken, gezien de te verwachten verkeersopstoppingen.

Mogelijke oorzaken zijn objecten op de weg, extreme weersomstandigheden (hevige regen, plotseling opkomende dichte mist, etc.), menselijke fouten of het technisch falen van voertuigen, een beperkt onderhoud van de voertuigen, de staat van onderhoud van de snelweg, drukte op de snelweg, de mate van overzichtelijkheid van de verkeerssituatie en oplettendheid van de weggebruikers.

Verbondenheid

Afsluitingen van de snelweg, van rijstroken, rijrichting of het gehele knooppunt, leiden tot verkeersopstoppingen. Ook een rookkolom over de weg kan leiden tot verkeersopstoppingen.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichten omgeving
- OTOTEL

Voorbeeld

In oktober 2011 vond er een zwaar ongeval plaats tussen drie vrachtwagens en een personenauto op de A1 bij Rijssen. Na de aanrijding ontstond er brand in alle vier de voertuigen. Omdat de lading van één van de vrachtwagens mogelijk bestond uit giftige stoffen werd er opgeschaald naar GRIP 1. Drie personen raakte lichtgewond en op het omliggende wegennet ontstonden verkeersopstoppingen.

7.19 Incident in wegtunnel

De N35 Nijverdal beschikt over de enige Twentse tunnel. Een bijzonder object voor het optreden van de hulpdiensten. De Nijverdalse tunnel is uniek vanwege de gecombineerde spoor- en wegtunnel, waarbij een inzet in de spoortunnel via de wegtunnel gaat. Bij een incident is het voor optreden van de hulpverleningsdiensten noodzakelijk niet alleen de incidentbuis, maar ook de andere buis af te sluiten. Dit betekent dat het verkeer van beide kanten ontregeld zal zijn.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Een incident met een voertuig kan leiden tot een grootschaliger incident, met name wanneer bestuurders een botsing mogelijk niet weten te voorkomen in de tunnelbuis. Het aantal slachtoffers wordt bepaald door het aantal inzittenden per voertuig en het aantal betrokken voertuigen.

Gezien de te verwachten verkeersopstoppingen kost het de hulpverleningsdiensten waarschijnlijk enige moeite en tijd om de plaats van het incident te bereiken. Er is contact met de wegverkeersleider om te bevestigen dat het verkeer stilligt. Zo kunnen de hulpdiensten ook tegen de normale verkeersstroom in de niet-incidentbuis veilig betreden.

Directe aanleiding tot het ontstaan van het incident kunnen zijn een beperkt onderhoud van de voertuigen, de staat van onderhoud van het wegdek, drukte op de weg, de mate van overzichtelijkheid van de verkeers-situatie en (on)oplettendheid van de weggebruikers, extreme weersomstandigheden (hevige regen, plotseling opkomende dichte mist, etc), menselijke fouten, of het technisch falen van voertuigen.

Incidenten die in tunnels plaatsvinden trekken vaak relatief meer media-aandacht dan incidenten die op vrij liggende (snel)wegen plaatsvinden.

Verbondenheid

Afsluiting van de weg en beide tunnelbuizen leidt lokaal tot verkeersopstoppingen.

Beïnvloedbaarheid

- Advisering inrichten omgeving
- Repressieve maatregelen
- OTOTEL
- Planvorming

Voorbeeld

In 2001 botsten twee vrachtwagens frontaal op elkaar in de Gotthardtunnel (Zwitserland), waarna brand uitbrak. Door de intense rook en hitte konden mensen niet ontsnappen. 11 mensen kwamen om het leven en de tunnel raakte zwaar beschadigd.

7.20 Uitval elektriciteitsvoorziening

Energieproducenten en netbeheerders verrichten grote inspanningen om de continuïteit van de elektriciteits-voorziening te garanderen. Toch blijft de kans op een incident bij een cruciale transportkabel of beschadiging van een transportleiding bestaan. De energielevering (elektriciteit) kan gepland of ongepland wegvallen. Er kan sprake zijn van het bewust uitschakelen van de elektriciteitsvoorziening of uitval doordat het landelijke transportnet beschadigd raakt door werkzaamheden die (elders) aan het transportnet plaatsvinden, door werkzaamheden bij externe partijen of door extreme weersomstandigheden. Zelfs incidenten elders in Europa kunnen in verschillende delen van Europa leiden tot stroomuitval. Daarnaast kan een cybercrime actie of een aanval op Europa ook een mogelijke oorzaak van het bewust uitschakelen van de elektriciteitsvoorziening zijn. In de zomer kan een lage waterstand in de rivieren of hoge temperatuur leiden tot beperkingen in de opname van koelwater met gevolgen voor de energieproductie en -levering in Nederland. Er zijn bij uitval elektriciteitsvoorzieningen een aantal fasen die hun eigen kenmerken hebben.

- Eerste 2 uur: Hinder voor de reguliere bedrijvigheid (denk aan pinbetalingen), vastgelopen liften, mogelijk verkeersongevallen door uitval verkeerslichten. Huishoudelijke apparatuur valt uit en er is geen verwarming of warm water. Noodvoorzieningen in ziekenhuizen treden in werking. Door overbelasting van het telefoonnet kunnen 112meldingen en automatische brandmeldingen vertraagd binnenkomen. Er kunnen problemen optreden met de watertoevoer in hoogbouw.
- Tussen 2 en 8 uur: De kans dat het incident uitgroeit tot een calamiteit wordt groter, de druk op het bevoegd gezag en de hulpverleningsdiensten neemt toe. Er is multidisciplinaire afstemming nodig tussen hulpverleningsdiensten. Communicatiemiddelen vallen uit, wat grote effecten heeft op communicatie tussen inwoners, tussen inwoners met hulpdiensten. Er is geen kunstlicht, geen koeling, geen water in flatgebouwen en in de winter wordt het gemis aan verwarming steeds hinderlijker. Treinen rijden niet en stoplichten doen het niet. In winkels kan niet worden gepind.
- Langer dan 8 uur: Er is multidisciplinaire afstemming nodig tussen hulpverleningsdiensten, continuïteit noodvoorzieningen wordt bedreigd, bevoorrading loopt gevaar, noodventilatie voor veehouders wordt urgent, er ontstaat een extra verkeersdruk en beheersing van verkeersstromen is nodig, ventilatie en waterafvoer in tunnels behoeft aandacht et cetera. Kwetsbare groepen die thuis wonen en medische apparatuur nodig hebben kunnen in de problemen komen, wat zal leiden tot extra ziekenhuisopnames.
- Meer dan 24 uur uitval: langdurige verstoring waarvan de effecten multidisciplinair bestreden moeten worden. Het is denkbaar dat door falen van noodvoorzieningen enkele ernstig zieken (vroegtijdig) overlijden.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Het jaargetijde waarin de stroomuitval plaatsvindt, heeft invloed op de effecten. Zo ontstaan in de winter problemen doordat inwoners zonder verwarming komen te zitten, in de zomer leidt het uitvallen van koelingen tot schade. Kleinschalige stroomuitvallen komen regelmatig voor op wijk- of dorpsniveau. Bij dergelijke uitvallen kan binnen enkele uren voor een omleiding worden gezorgd of van alternatieve voorzie-ningen in aanliggende wijken gebruik worden gemaakt. Bij langdurende uitval ontstaan er grotere problemen. Vooral ook bij grootschalige uitval, bijvoorbeeld in heel Nederland, zijn de effecten enorm. De waarschijn-lijkheid van elektriciteitsuitval is groter dan voorheen, door een overvol energienet, de energietransitie, klimaatverandering en geopolitieke ontwikkelingen.

Verbondenheid

Omdat de afhankelijk van elektriciteit groot is, is er bij dit risicotype verbondenheid met veel andere risicotypen. Cascade effecten door uitval van elektriciteit is op veel vlakken te verwachten.

Beïnvloedbaarheid

- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeelden

September 2025: Twee dagen electriciteitsuitval Berlijn, 45.000 huishoudens getroffen.
April 2025: meerdere uren uitval elektriciteit in Spanje, Zuid-Frankrijk en Portugal.

7.21 Verstoring drinkwatervoorziening

Drinkwaterbedrijf Vitens verricht grote inspanningen om de continuïteit van de drinkwatervoorziening te garanderen. De continuïteit van de drinkwatervoorziening is conform de Waterleidingwet geborgd. Toch kan de levering van drinkwater in gevaar komen. Er zijn dan problemen ten aanzien van de kwantiteit of kwaliteit van het drinkwater. Kwantiteitsproblemen kunnen ontstaan door uitval van diverse assets van het drinkwaterbedrijf zoals productiebedrijven, onderstations en leidingen groot en klein. Kwaliteitsproblemen ontstaan wanneer het drinkwater bacteriologisch is besmet of er een chemische verontreiniging is. Deze kwaliteitsproblemen kunnen ontstaan door werkzaamheden aan installaties en het leidingnet. Verontreinigingen kunnen ook opzettelijk worden ingebracht door kwaadwillende personen.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid dat de kwaliteit afneemt, is groter dan voorheen. Door meer kans op droogte en hitte is een bacteriële besmetting waarschijnlijker. Ook door meer verontreinigingen in de grond zijn kwaliteitsproblemen waarschijnlijker dan voorheen. Daar staat tegenover dat de techniek steeds beter wordt en verontreinigingen sneller worden gedetecteerd en verholpen. De waarschijnlijkheid dat de kwantiteit afneemt is ook groter dan voorheen, ook veroorzaakt door vaker voorkomende droogte en hitte. Als het warmer en droger is, is het waterverbruik aanzienlijk meer. Dit kan ertoe leiden dat er minder water uit de kraan komt. Wat betreft kwantiteit hangt de impact af van de duur van verminderd water, de grootte van het gebied waar minder water beschikbaar is en hoeveel minder water er beschikbaar is.

Wat betreft kwaliteit hangt de impact af van het type verontreiniging. Bij een bacteriële verontreiniging geldt vaak een kookadvies en kan het water vervolgens gebruikt worden. Bij een chemische verontreiniging is dat niet mogelijk, wat de impact groter maakt. De impact hangt daarnaast af van de duur en omvang (hoeveel huishoudens en organisaties zijn getroffen) van de verstoring.

Verbondenheid

Verstoring van de drinkwatervoorziening kan leiden tot moeilijkheden in bijvoorbeeld de agrarische sector en in de zorg.

Beïnvloedbaarheid

- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeelden

September 2025: meerdere dagen kookadvies in Goor vanwege verontreinigd drinkwater.
September 2021: meerdere dagen kookadvies in Losser en Oldenzaal vanwege verontreiniging drinkwater.

7.22 Verstoring Telecommunicatie en ICT

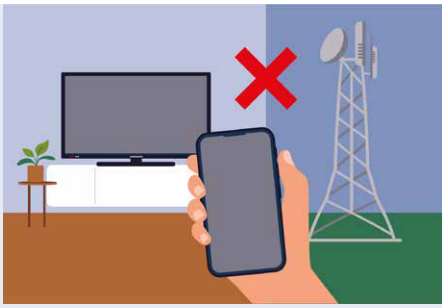

Providers en netwerkbeheerders verrichten grote inspanningen om continuïteit van de telecommunicatie-voorzieningen te garanderen. Een incident kan desondanks toch gebeuren door een keten van onvoorziene gebeurtenissen. De uitval van telecom betekent dat er niet meer kan worden gebeld (vast en mobiel), internetten, televisiekijken en radio luisteren (via de kabel) zijn niet meer mogelijk. Wel blijven C2000 (hulpverleningsdiensten) en de noodcommunicatievoorziening (communicatie overheid) functioneren. De toepassingsmogelijkheden van telecommunicatie krijgt een steeds grotere rol in het dagelijks leven. De effecten zijn daardoor zeer groot en leiden tot niet meer kunnen betalen met pin of creditcard, uitvallen of niet meer kunnen aansturen van matrixborden boven de weg, patiëntgegevens zijn mogelijk niet altijd volledig toegankelijk uit het Elektronisch Patiënten Dossier, uitvallen van elektronisch beveiligde deuren, sluizen, bruggen, tunnels, drinkwaterpompen, alarmlijnen juweliers, brandalarmen et cetera. Het resultaat is grote maatschappelijke onrust en zeer grote economische schade.

ICT is een vakgebied dat zich bezighoudt met informatiesystemen, telecommunicatie en computers. Telecommunicatie betreft het overbrengen van informatie van de ene plek naar een andere zonder dat iets of iemand zich fysiek daar naartoe verplaatst, bijvoorbeeld (mobiele) telefoon, radio, televisie en internet. Voor een betrouwbare overdracht van informatie is een transportmedium nodig zoals koperkabels, een coaxkabel, glasvezel of vacuüm.

De telecomsector is een complexe omgeving met veel partijen. Er is een beheerder van de infrastructuur voor telecommunicatie, zowel voor het mobiele net als voor het vaste net. Ook zijn er diverse providers die producten en dienstverlening aanbieden aan zakelijke partijen en particulieren. De duur van een incident is onvoorspelbaar en kan variëren van enkele uren tot (voor delen van het land) enkele dagen.

Bepalende factoren impact en waarschijnlijkheid

Bewust menselijk handelen, technisch falen en natuurrampen kunnen leiden tot een verstoring van de telecommunicatie en ICT-netwerk. Hierdoor kan het Nederlandse IP netwerk, internet, telecomverkeer en dataverkeer direct buiten werking raken. Andere vitale voorzieningen vallen dan ook uit. Het is mogelijk dat netwerkapparatuur moedwillig op afstand wordt uitgeschakeld. Bij bewust menselijk handelen, bijvoorbeeld een terroristische daad, zijn de effecten op de maatschappij groter. Een gevoel van onveiligheid voert de boventoon. Ook boosheid kan een grote rol gaan spelen. De maatschappelijke onrust is groter.

Verbondenheid

Mogelijke doden of gewonden kunnen vallen als gevolg van het falen van verkeersregelinstallaties. Opstarten van netwerkapparatuur kan moeizaam verlopen door diverse storingen of compleet falen van apparaten. Wanneer 112 niet meer te bereiken is (mogelijk na een verstoring van 2 uur), kunnen meerdere mensen in de problemen komen. Het (langdurig) uitvallen van telecommunicatie leidt tot het (tijdelijk) stilvallen van alle bedrijvigheid. Uitval van telecom en ICT kan het gevolg zijn van de uitval van de elektriciteitsvoorziening, of door extreme weersomstandigheden.

Beïnvloedbaarheid

- Kennisdeling en advisering partners
- OTOTEL
- Risicocommunicatie

Voorbeeld

In 2024 was er een wereldwijde computerstoring bij het Amerikaanse cyberbeveiligingsbedrijf Crowdstrike. Door een fout in een update vielen Windows computers op onder andere luchthavens uit, waardoor vliegtuigen niet konden vertrekken of landen.

8 Conclusies en aanbevelingen

DE GEOPOLITIEKE SITUATIE IN DE WERELD IS DE AFGELOPEN JAREN FLINK VERANDERD. DIT MAAKT DAT WE ONS ALS VEILIGHEIDSREGIO DE KOMENDE JAREN MEER MOETEN RICHTEN OP HET VERSTERKEN VAN DE WEERBAARHEID VAN DE SAMENLEVING, OM DE KANS TE VERGROTEN DAT DE SAMENLEVING VEERKRACHTIG REAGEERT OP ONTWRICHTENDE GEBEURTENISSEN. VEERKRACHT VAN ZOWEL DE SAMENLEVING ALS DE VEILIGHEIDSREGIO ZELF IS OOK NOODZAKELIJK ALS HET GAAT OM KLIMAATVERANDERING. GEVOLGEN VAN KLIMAATVERANDERING, ZOALS HITTE, DROOGTE EN EXTREME REGENVAL ZIJN STEEDS VAKER ZICHTBAAR, OOK IN TWENTE. DE TECHNIEK STAAT NIET STIL EN WE ZIEN HIERIN KANSEN ZOALS HET GEBRUIK VAN DRONES OF DE INZET VAN AI. MAAR WE ZIEN OOK BEDREIGINGEN, VOORAL IN DE AFHANKELIJKHEID VAN TECHNIEK EN DE HIERDOOR GROTE IMPACT WANNEER TECHNIEK FAALT. TENSLOTTE ZIEN WE OP HET GEBIED VAN DE SAMENLEVING MEER KWETSBARE MENSEN DIE ZELFSTANDIG WONEN EN MINDER MOGELIJKHEDEN IN DE ZORG. DAT BRENGT EEN SPANNINGSVELD MET ZICH MEE. DAARNAAST IS DE MAATSCHAPPIJ VERHARD EN LIGT POLARISATIE OP DE LOER. OFTEWEL, ONTWIKKELINGEN OP VERSCHILLENDE VLAKKEN, WERELDWIJD, VOLGEN ELKAAR IN RAP TEMPO OP. DIT VRAAGT VAN DE VEILIGHEIDSREGIO OM VOORBEREID TE ZIJN OP LANGDURIGE EN COMPLEXE CRISIS IN EEN VERANDERENDE WERELD.

8.1 Conclusies

Wat betreft risicotypen is het regionaal risicoprofiel ten opzichte van 2022 echter niet significant gewijzigd. Twente is en blijft een diverse regio met diverse risicobronnen, maar kent in vergelijking met andere veiligheidsregio's weinig risicobronnen die bovenmatig veel aanwezig zijn. Hieronder een opsomming van de risicotypen die gewijzigd zijn ten opzichte van vier jaar geleden:

Opvangregio bij overstroming

Dit risicotype is verwijderd. In 2008 concludeerde de landelijke Taskforce Management Overstromingen (TMO) dat bij een (dreigende) overstroming van de Randstad, Twente opvangregio is voor evacuees. Deze taskforce is herzien. Tevens is dit geen risicotype maar een mogelijke taak van VRT, die afhangt van de volgende twee zaken:

- Het Ministerie van J&V werkt aan een landelijk crisisplan evacueren. Daarin komen o.a. afspraken over wat regio's moeten kunnen opvangen ten tijde van bijvoorbeeld een overstroming in het Westen. Uitgangspunt is hierbij dat zelfredzaamheid voorop staat, gevolgd door opvang zo dichtbij als mogelijk.
- Regio IJsselland brengt in kaart welke regio-overstijgende effecten bij een overstroming van de IJssel zouden kunnen plaatsvinden. Mogelijk dat er effecten zijn voor Twente.

Paniek bij een evenement

Dit risicotype is gewijzigd in 'Paniek in een menigte'. De kans dat er paniek op bijvoorbeeld de zaterdagmarkt ontstaat en dit uitmondt in een crisis is wellicht nog groter dan bij een evenement waarbij alle maatregelen zijn getroffen. 'Paniek in een menigte' ondervangt zowel paniek bij een evenement als paniek op een andere plek waar veel mensen zijn.

Verontreiniging drinkwater

Dit risicotype is na afstemming met Vitens gewijzigd in 'Verstoring drinkwatervoorziening', waarbij zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het drinkwater zijn opgenomen.

Incident bij een kerncentrale

De kerncentrale in Emsland is in 2024 ontmanteld. Risico's zijn de komende paar jaar nog niet geweken, deze worden wel langzaam minder.

Natuurbrand

Door meer hitte en meer droogte is het natuurbrandseizoen langer geworden, ook worden natuurgebieden tegenwoordig minder onderhouden. Dit maakt dat de verwachting is dat milieu en natuur langduriger aangetast worden bij een natuurbrand en dat de waarschijnlijkheid groter is dan voorheen.

Extreem weer

De klimaatverandering heeft als effect meer hitte, droogte en regenval. We zien de afgelopen jaren dat de extremiteit van verschillende weertypen toeneemt. Impact en waarschijnlijkheid nemen toe, ook de komende jaren.

Maatschappelijke onrust

Nog meer dan voorheen wordt zichtbaar dat verschillende opvattingen tussen groepen en de mogelijkheden die internet en media bieden om deze opvattingen te delen, polarisatie in de hand kan werken. Bovendien is het vertrouwen in de overheid de afgelopen jaren gedaald. Maatschappelijke onrust blijft daardoor een reëel risicotype.

Elektriciteitsuitval

Door geopolitieke ontwikkelingen, door klimaatverandering en door een overvol energienet heeft dit risicotype extra aandacht. Experts verwachten dat de waarschijnlijkheid groter is geworden en dat een uitval mogelijk langer duurt.

In dit risicoprofiel is toegevoegd op welke wijze we als veiligheidsregio het risico kunnen beïnvloeden. Conclusie is dat we op veel risico's enige invloed hebben, voornamelijk in de voorbereiding op dit risico. Daar ligt voor de veiligheidsregio een grote taak. In de aanbevelingen hieronder wordt benoemd op welke ontwikkelingen de veiligheidsregio de komende jaren extra moet anticiperen en in welke risicotypen ze moet investeren.

8.2 Aanbevelingen

Anticiperen op de toekomst

Verandering leidt tot nieuwe vraagstukken en opent nieuwe perspectieven op veiligheid. Als veiligheidsregio moeten we voorbereid zijn op langdurige en complexe crises in een veranderende wereld. Verwachting is dat we vaker te maken krijgen met bovenregionale en landelijke crisis. Dit vraagt een verbreding van de manier waarop wij naar risico's kijken, deze analyseren en er vervolgens op reageren. Om goed te kunnen anticiperen en om risicogericht te kunnen werken, is het van belang vooruit te kijken. Natuurlijk kunnen we de toekomst niet voorspellen, maar we kunnen haar wel voorstellen. Toekomstdenken helpt om onzekerheid te omarmen en strategische keuzes te maken die rekening houden met verschillende ontwikkelingen. Het is van belang structureel aandacht te hebben voor die blik vooruit.

Weerbaarheid

In dit risicoprofiel is extra veel aandacht voor de geopolitieke ontwikkelingen en de hybride dreiging die daarmee gepaard gaat. Crises zijn meer divers, complexer en onvoorspelbaarder geworden en we hebben een paar keer ondervonden dat meerdere crises zich gelijktijdig voordeden. Ook is de complexiteit van onze samenleving met al haar connecties zo groot dat een kleine verstoring grote gevolgen kan hebben. Uitval van elektriciteit wordt waarschijnlijker en heeft enorme (cascade) effecten. Door de kwetsbaarheid en onze afhankelijkheid van systemen worden met enige regelmaat onze dagelijkse bezigheden verstoord. Van de maatschappij vraagt dit een hoge mate van zelfredzaamheid en weerbaarheid. Dat ontstaat niet vanzelf. Werken aan een weerbare samenleving, met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en vitale partners, is een vereiste om met elkaar zo goed als mogelijk voorbereid te zijn op scenario's die voorheen voor velen nog ondenkbaar waren. Als veiligheidsregio hebben wij hierin een rol richting onszelf, partners en de samenleving. Daartegenover zien we een groei van meer zelfstandig wonende kwetsbare mensen. We kunnen kwetsbare groepen helpen inzicht te krijgen in eigen vermogens, onvermogens en mogelijke handelingsperspectieven.
Specifieke preparatie van onze (crisis)organisatie heeft dus minder waarde. Bovenstaande ontwikkelingen vragen van ons een stabiele en flexibele organisatie, die anticipeert op de (on)mogelijkheden van zelfredzaamheid van de samenleving.

Zorgketen

De zorgketen staat onder andere door de vergrijzing en personeelstekort onder druk. Het is van belang dat we hierover in gesprek blijven met de zorgpartners. Het Zorgrisicoprofiel Twente is een instrument om risico's voor de zorgketen gezamenlijk inzichtelijk te maken, het gesprek aan te gaan en hierdoor beter voorbereid te zijn op mogelijke incidenttypen.

Klimaatverandering

Door de klimaatverandering krijgt Twente vaker te maken met extreem weer. We houden de voeten niet altijd meer droog en we krijgen vaker te maken met langere periodes van hitte en droogte. De effecten van klimaatverandering op veiligheid verdienen een prominente plek in het beleid van de komende jaren. Landelijk zijn er meerdere netwerken gevormd rondom klimaat gerelateerde thema's. Het is belangrijk dat VRT aangesloten blijft bij deze netwerken. Data vanuit het KNMI en Waterschap Vechtstromen worden steeds meer gedeeld met VRT. Dit biedt mogelijkheden om beter te anticiperen op extreem weer op de korte termijn en ook om te kijken naar trends en verwachtingen voor de toekomst. Het is van belang om ook aan de voorkant goed te kunnen inschatten wat de effecten van klimaatverandering op veiligheid zijn, om vervolgens deze effecten mee te kunnen nemen in de advisering bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen en evenementen. Tenslotte moeten we als organisatie zelf ook anticiperen op klimaatverandering. Bijvoorbeeld door rekening te houden met minder beschikbaar bluswater in de toekomst of het vaker moeten hulpverlenen in extreme weersituaties zoals langdurige hitte.

Omdat de kans op natuurbranden door langdurige hitte en droogte waarschijnlijker is, is het van belang verder onderzoek te doen naar de beschikbaarheid van bluswater in periodes van extreme droogte. Ook is het goed beter zicht te krijgen op de gelijktijdigheid van veel meldingen tijdens extreem weer. Er is al een start gemaakt met een gebiedsgerichte aanpak rondom natuurbranden. Aanbeveling is om dit uit te breiden en voort te zetten.

Energietransitie en duurzaamheid

Door de energietransitie en verduurzaming zien we andere (brand)risico's, bijvoorbeeld bij het opladen van accu's, bij ontwikkelingen met waterstof, bij zonnepanelen en windmolens. We krijgen vaker te maken met branden en incidenten gerelateerd aan de energietransitie. Vanwege verduurzaming krijgen we te maken met ander type brandgedrag bij gebouwen. Ook zorgt een overvol energienet voor meer kwetsbaarheid wat betreft energielevering. Aanbeveling is om vooruit te kijken als het gaat om de energietransitie en te anticiperen op dat wat in de toekomst komen gaat. Gemeenten schrijven energievisies en ook regionaal kennen we de regionale energiestrategie. We haken hier nadrukkelijk bij aan.

Maatschappelijke onrust

Mensen leven steeds meer in een informatie 'bubbel' en risico's rondom desinformatie liggen op de loer. We zien sinds de coronapandemie een verharding plaatsvinden, ook richting de overheid. Door een opeenstapeling van crises is er veel onvrede ontstaan in de samenleving. Onder andere de krapte op de huizenmarkt, de stikstofcrisis en de huisvesting van vluchtelingen en asielzoekers zijn een katalysator voor onvrede. Het vertrouwen in de overheid is afgenomen. Hierdoor wordt communiceren met inwoners lastiger, maar ook belangrijker. Maatschappelijke onrust blijft een reëel risicotype. Gemeenten hebben hierin een grote rol. Als veiligheidsregio is het van belang hierin een faciliterende en aanjagende rol te blijven pakken.

